

dockteatern 3/2005

Tidskrift för scenkonst med figurer, masker och objekt.

DOCKTEATERN

utgiven av
Dockteaterföreningen
UNIMA-Sverige

Redaktör:
Tomas Alldahl
i redaktionen:
Margareta Sörenson
Fatima Olsson
Gustaf Kull
Oskar Hejll
Charlotte Rosén
*

Övriga medarbetare i detta nummer:

Annette Cegrell-Sköld
Iva Åberg
Leila Peltonen
Ingrid Spång
Margareta & Karl-Erik Lindgren

Ansv.utgiv.
Helena Alvarez

Redaktionens adress:
c/o Alldahl
Söderberga Allé 1
162 51 Vällingby
tel. 08-378 216
e-mail: red@unima.se

Layout och distribution:
Gustaf Kull / ÅDC

Tryck:
Agraphica Miljötryck
Härnösand

UNIMA-Sverige
Box 161 98
SE-103 24 Stockholm
e-mail: info@unima.se
URL: www.unima.se

**Vill du bli medlem i
UNIMA-Sverige?**

Sätt in 150:- på postgiro
25 62 25-4

Skriv "Ny medlem" i
meddelanderutan och
komplett adress som
avsändare.

För gruppmedlemskap
kontakta UNIMA för
mer information.

Lusten att lära

Tema: dockteater och pedagogik

"Teater är det viktigaste i världen för där visar man folk hur de kunde vara, och vad de längtar efter att vara fast de inte törs, och hur de är.

En uppfostringsanstalt, utbrast muminmamman förskräckt."

(Ur *Farlig midsommar* av Tove Jansson)

Ja, handen på hjärtat: är teatern en uppfostringsanstalt? Eller en primalskrikslåda för frustrerade medelklassakademiker? Eller bara ett tingeltangelvivi? Idén om teatern som verktyg i undervisning, fostran och "karaktärsdanning" är hur som helst lika gammal som teatern själv. Teatern har alltid, på eget eller andras initiativ, sökt sig ett didaktiskt uppdrag. Spänningsförhållandet mellan teater som underhållning och som undervisning har av naturliga skäl varit särskilt märkbart i barnteatern. I olika sammanhang pågår en fördjupad diskussion om förhållandet mellan konst och kunskap, mellan estetik och pedagogik. Samtidigt finns spänningen kvar och accentueras i tider av ekonomisk och kulturell nedrustning, pressade läroplaner och (åtminstone kvantitativt) ökande kunskapskrav. Men bilden är inte entydig. Den här lägesrapporten gav DN:s teaterkritiker Ingegerd Waaranperä för en del år sedan:

"Förhållandet mellan pedagogik och konstnärlighet har alltid varit det stora diskussionsämnet inom barnteatern [...]. Dock har temperaturen sjunkit med åren, till förmån för en sökande, öppen diskussion som bådar gott både för barnen och teatern, och som är ett uttryck för barnteaterns höga kvalitet. [---]. Vilket inte hindrar barnteatern från att känna sig kränkt när de ringer från förskolan och säger att vi håller på och läser om torsk, har ni någon pjäs om det?"

Dockteatern har valt att i en serie artiklar belysa några aspekter på förhållandet mellan dockteater och pedagogik. I första hand uppmärksammar vi dockteatern som ett inslag i olika former av undervisning, men vi berör också pedagogiska aspekter på dockteaterutbildningen. Spännvidden är medvetet stor: det handlar om nedslag och punktbelysningar, inte om något försök att ta ett helhetsgrepp på ämnet.

Förhoppningsvis väcker läsningen av dessa sidor fler frågor än den besvarar.

Tomas Alldahl.

Manusstopp till nästa nummer är 1 november 2005.

(Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera i insänt material.)

Ur innehållet:

Dramatik runt Marionettmuseets samlingar	sid. 3
Om Lennart Wiechel	sid. 4
Dockteater och vuxenpedagogik	sid. 6
"Tingens Teater"	sid. 7
Dockteater i skolan	sid. 8
Dockteater är mer...	sid. 9
Esperanza i Nyköping	sid. 11
Ta i trä i Tibro	sid. 12
E pur si muove	sid. 13
Magiska masker	sid. 14
Håse-nytt	sid. 15
Apan och mytens spegel	sid. 16
Medeltidsveckan på Gotland	sid. 17
Svepet	sid. 18
Kalendariet	sid. 20
Festivaler	sid. 23

OMSLAG:

Framsidan kommer från föreställningen Esperanza av Teater Skata. Se mer sidan 11
Baksidesbilden är hämtad från Silkeborgfestivalens hemsida.

Dramatik kring Marionettmuseets samlingar

Stockholms stadsteater har polisanmält Michael Meschke för att ha fört bort Marionettmuseets hela samling av dockor. Samtidigt har Stiftelsen Marionettmuseet polisanmälts för att olovandes förvara samlingen i en lokal i Gamla stan i Stockholm.

Dockteaterns Margareta Sörenson ger här en kommenterar till den komplicerade situation som uppstått.

Det kan låta drastiskt. Det kan låta sorgligt. Men också lite komiskt att vetenskapligt lagrade kaspror rövas bort om natten.

Men bortsett från hur det låter: att polisanmäla var klokt. Frågan om vem som äger en unik samling måste utredas. Det är ingen enkel fråga. Marionetteatern, vars produktioner framfört en stor del av samlingen, har haft olika avtal med Stockholms stad genom åren om vem som äger det som tillverkats vid den av staden finansierade teatern. Från mitten av 80-talet ombildades Marionetteatern till stiftelse, med bl.a. statliga bidrag, vilket inte gör saken enklare.

Hela situationen har uppstått genom Marionetteaterns tillbakaflytt in i Stadsteatern. Teatern och Marionettmuseet kunde inte längre mäka med hyran i närheten av Stureplan i Stockholm, och därför återvände Marionetteatern in i Stadsteaterns hus för ett par år sedan. Museets samling lades i malpåse i väntan på lämplig lokal: och lämpligare kan knappast tänkas – den vid Kulturhusets entré med stora fönster mot Plattan. Stadsteatern driver frågan gentemot staten om ett bidrag för drift av museet. Ett dockteatermuseum i samma hus som en dockteater är en utmärkt (och beprövad) sak, vars verksamhet kan kopplas till föreställningarna. Verkstad för barnen, förstås, och utställningar både för dem och vuxna.

Tiden i malpåse har dragits ut, och ett alltför kort tålamod gjorde tydligen slag i saken och hämtade hela samlingen – inklusive sådant som alls inte Michael Meschke äger den ideella upphovsrätten till. Stiftelsens och Stockholms stadsteaters respektive jurister hade en överenskommelse om att 15 dockor fick hämtas, som var från en kort period på 60-talet, då kontraktet mellan Stadsteatern och Marionetteatern var skrivet så att det tydligt kan tolkas så att Stiftelsen äger dem. Dit hör figurerna till *Kung Ubu*, för övrigt av brittiska Franziska Themerson.

Man kan bara hoppas att polisanmälan gör att ärendet kommer upp på bordet och benas ut. Om nuvarande chefen för Marionetteatern, Helena Alvarez, rättmätigt skulle vilja återanvända dockorna till exempelvis *Happy Hour*, producerad efter Meschkes tid, kan hon inte ens få se dem, ty de är inlåsta i en lokal i Gamla stan.

Polisanmälan gör att ytterligare förflyttningar - till exempel utomlands – försvåras. Lokalen i Stadsteaterns hus är ledig igen 2007, och Stadsteaterns chef, Benny Fredriksson, hoppas på en lösning till dess. Han anser att teatern har råd att göra om den dyra, men sakkunniga nerpackningen, nu upplagd, i väntan på att en permanent lösning kan ordnas.

Däri pudelns kärna: ett museum måste byggas med varaktighet som målsättning. Som det just nu ser ut blir det inget museum alls.

Margareta Sörenson

Nyheten om den tillspetsade situationen kring Marionettmuseet nådde *Dockteatern* i samband med pressläggningen av detta nummer. Vi återkommer till frågan om Marionettmuseets samlingar i nästa nummer.

Red.

Till Dig som är "digital"

Vill du ha förstahandsinformation från UNIMA-Sverige om vad som är på gång direkt i din dator?

Skicka då in ett litet mejl till info@unima.se och skriv: E-postlista i ämnesrutan.

Dockornas pedagogik och inlevelsens psykologi

Utbildaren och folkbildaren Lennart Wiechel

Medskapande. Inlevelse. Två ord som ofta återkommer när Lennart Wiechel talar om dockteater:

- Dockan är ett befriande instrument för både spelaren och åskådaren, ett instrument för skapande kommunikation, säger han.

Tomas Alldahl har läst om hans bok *Dockteater*, och träffat honom för en intervju.

Lennart Wiechel är något av både pionjär och nestor i svensk dockteater. Han har visserligen inte haft dockteatern till yrke; däremot har han i sitt yrke haft dockteatern till följeslagare. Under många år var han pedagogiklektor vid Lärarhögskolan i Malmö, där han bl.a. ansvarade för utbildningen i pedagogiskt drama. Där införde han dockteater som ett moment i utbildningen av lärarkandidaterna. Han har bl.a. utgivit en liten handledning i hur man kan använda dockteater i skolarbetet (*Dockspelsmetoden*, 1976). I mitten av 80-talet startade han tillsammans med en kollega Dramaakademien, som också den blev ett forum för utbildning av lärare i dramapedagogik, och med given plats för dockteatern.

Lennart Wiechel är dessutom en folkbildare av klassiskt snitt. Hans lärargärning har sin grund dels i idén om den kreativa människans potential att växa och forma sitt liv. Dels i en omfattande kunskapsbas och erfarenhet inom psykologi och pedagogik. Hans doktorsavhandling handlar om "roller och rollspel", och är exempel på gedigen empirisk grundforskning med mycket tabeller och diagram.

Han började sin bana som amanuens på psykologiska institutionen vid Stockholms högskola.

- Jag började forska inom psykologin, för jag var mycket tidigt intresserad av att se hur vi skapar inlevelse i andra människors roller. Där finns många vägar att gå, men en väg är nog detta att presentera modeller för animation.

Dockteaterklubb

I sin licentiatavhandling om "inlevelsens psykologi" jämförde han en läsoplevelse av en novell med upplevelsen av en filmversion respektive en uppläsning av texten. Av resultatet framgick att den starkaste känslan hos "mottagaren" åstadkoms genom att bara höra texten läsas. Inslaget av medskapande blev som mest påtagligt här, något som ju i hög grad har relevans också för dockteatern

- Man lägger ju in sin egen själ i handlingen, säger LW. Dockteatern utmanar publiken, samtidigt som den kräver något av publiken.

Ungefär vid den här tiden, 1949, drog han tillsammans med poeten Marianne Linder igång en verksamhet som fick namnet Dockteaterklubben. Första pjäs på repertoaren var *Ett äventyr i Grönköping* av Alf Henriksson. LW var regissör, och dockorna gjordes av konstnären Edward Lindahl.

Man spelade också för barn, och bl.a. fyllde man Skansens högloft med en jublande publik.

- Det var litet som på Råsunda, minns LW med förtjusning. Han var också ute och föreläste om dockteater, och verksamheten vid Dockteaterklubben gav många erfarenheter som han senare fick användning för i sin dramapedagogiska verksamhet.

1954 ordnade Klubben en dockteaterafton för Högskolans studentkår. LW framförde sitt eget stycke *Pärlor försvinna*, "ett spel med lösa skallar", och hade också regisserat Strindbergs *Kaspers fettisdag*. Denna afton framträdde också en gänglig ung man med två stycken för solomarionett. Michael Meschke var namnet.

Det var under den livaktiga Klubbens epok, som LW skrev sin bok *Dockteater* (1952). Det torde vara den första framställningen i sitt slag på svenska, ett verkligt pionjärbete med ett

helhetsgrepp på ämnet: historisk exposé likaväl som praktisk handbok. Den gavs

ut på Ehrlins förlag i deras folkbildningsserie. Där fanns den jämsides med böcker i litteraturhistoria och filosofi av bildningsgiganter som Staffan Björck och Alf Ahlberg. Kanske kan man se det som en antydning om vilken position dockteatern möjligen hade kunnat tillvinna sig i kulturlivet. Det är kanske ingen orimlig tanke att boken kan ha haft viss betydelse för att bereda marken inför Marionetteaterns etablering i slutet av 50-talet.

Dockan som mask

Intressantast vid en omläsning idag är de delar som behandlar dockteaterns psykologiska och pedagogiska aspekter. Dockan är en mask, skriver LW, en tanke han återkommer till också i *Dockspelsmetoden*: dockan har dels en expressiv funktion (ett uttryck för barnets självbild), men kan också vara kompensativ (uttrycka något som barnet skulle vilja vara men kanske inte vågar). På så sätt blir dockan också ett sätt för läraren att lära känna eleven: hur han eller hon skapar sina dockor, eller väljer bland färdiga dockor, men också hur dessa uttryck och val kan förändras över tid. Genom de konstnärliga uttrycken berättar barnen på ett omedvetet plan något om sina djupaste tankar, problem och konflikter. Den dramatiska leken erbjuder möjligheter att upprätta gemenskap, liksom att uppträda i nya sammanhang.

LW menar att för de mindre barnen är dockteater överlägsen andra teaterformer. Bortsett från att dockteatern genom sitt yttre format är mer lätthanterlig, är det framför allt de psykologiska aspekterna han framhäver:

"Dockorna blir ett medel varigenom barnen kan uttrycka sina egna känslor och stämningar. De behöver inte engagera hela sitt yttre i rollen såsom i den vanliga teatern. I stället kan de träda bakom dockan så som man träder bakom en ansiktsmask. [...] Den lilla dockan kan för en kamratgrupp ha samma betydelse som barnet i en familj: man riktar uppmärksamheten från sig själv på en liten person, hos vilken vi känner igen oss själva, samtidigt som vi med spänning ser alla nya och rika möjligheter till liv."

LW talar också om dockans terapeutiska värde: med hjälp av bilder, leksaker eller dockspel projiceras barnets inre konflikter och trauman, och barnet får en möjlighet att betrakta sina problem utifrån: "Genom dockan har det inre problemet blivit lyft ut ur kroppen", dockan har kunnat få funktionen av "den helande befriaren".

Levande läxor

LW ser också dockteaterns möjligheter i ljuset av de nya pedagogiska idéer som i början av 50-talet börjat vinna insteg i den svenska skolan (och som skulle komma att leda fram till den nya grundskolan):

"Eleverna skall genom eget aktivt och praktiskt arbete få en ny känsla för skoluppgifterna, de skall konkret uppleva problemen och förstå dem på ett mer personligt sätt." Dockteatern (särskilt modellteatern) bör i sammanhanget ses som ett läromedel bland andra. En uppsättning små modellteatrar "bör tillhöra skolans arbetsmaterial på samma självklara sätt som kartstället och svarta tavlan". Modellteatern kan användas för små tablåer i litteraturundervisning, historia, hembygdskunskap, språk.... Vilket ämne som helst kan dramatiseras och gestaltas.

Dockteatern främjar vad vi i dag skulle tala om som ämnesintegrerad undervisning. Eleverna tränas i att teckna och måla, samtidigt som man kan diskutera perspektivförhållanden (=matematik), eller man kan experimentera med belysning (= fysik). Sociala färdigheter som t.ex. samarbete tränas förstås också

I sin plädering för dockteaterns pedagogiska möjligheter betonar LW vikten av lärarens eget engagemang. För att ha pedagogisk effekt, måste dockteatern ha en konstnärlig kvalitet. Där måste inte alltid finnas ett moraliskt budskap, men "dockteatern blir inte någon riktig teater, om spelarna saknar förmåga att föra fram bestämda tankar eller stämningar till sin publik."

Dockteaterns möjligheter

Även om han numera är pensionär sedan flera år, har Lennart Wiechel fortfarande ett engagerat förhållande till dockteatern, det hörs och märks under vårt samtal. För en tid sedan tog han initiativ till att bjuda in en grupp förskollärare i den egna kommunen (Järfälla utanför Stockholm) till en serie träffar kring dockteater. Intresset var till en början stort, men många orkade inte fullfölja:

- Idag är förskollärarna så trängda av stora barngrupper att de knappast hinner med några pedagogiska insatser utöver de mest nödvändiga, konstaterar han.

Det kan man i så fall beklaga. Kreativt skapande kan man inte få nog av i förskola och skola, menar LW, som tycker att skolarbetet kan tendera att bli alltför "torrt" och faktabetonat. Här erbjuder dockteatern andra och specifika möjligheter för barnens sociala och känslomässiga växande:

- Mångfalden i kommunikation mellan spelare och docka, mellan docka och publik - däri ligger den stora pedagogiska vinsten, säger han. Däri ligger också dockspelets stora kreativa kraft: medskapandet och inlevelsen.

Dockteater i ett pedagogiskt perspektiv: äldre och nyare litteratur i urval

- Björklund, Enid & Staffan: *Berätta med dockor* (1989)
 Borin, Jörien & Hammarstrand, Olle: *Dockteater i skolan* (1973))
 Hagnell, Viveka: *Barnteater - myter och meningar* (1983)
 Hamre, Ida: *Learning through Animation Theatre* (Köpenhamn, 2004)
 -"- : *Marionett og menneske. Animationsteater. Billedteater. Om teaterformens teori og praksis* (Gråsten, 1997)
 Laatto, Ritva: "Handdockor som hjälpmedel i undervisningen av främmande språk"; tidskriften *Drama*, nr. 1, 1975
 Majaron, Edi & Kroflin, Ida (red.): *The Puppet - What a Miracle!* (utg. av The Unima Puppet in Education Commission, Zagreb 2002)
 Mykle, Bjørg: *Dukkenes magi. Teaterdukker fra barnehager til frie grupper* (Oslo, 1993)
 Paulsen, Brit: *Teaterdokter i barnehagen* (1984)
 Ström, Ingegerd: *Dockteater som pedagogiskt hjälpmedel och som teater* (Åbo, 1985)
 Torén, Bellita: *Handdockans möjligheter i förskolan och skolan* (1999)
 Walker, Lois & Herb: *The Instant Puppet Resourcebook for Teachers* (1989)
 Wiechel, Lennart: *Dockspelsmetoden* (1970)
 -"- : *Dockornas pedagogik* (1988)

Nämnas kan också några uppsatser från lärarutbildningen vid högskolan i Luleå:

- Berggren, Annika & Persson, Renée: "Dockteater: kan vi genom att spela dockteater för sex-åringarna väcka deras intresse till att själv aktivt arbeta med dockteater?" (1994)
 - Ekerljung, Ulrica & Nilsson, Marianne: "Handdockan som pedagogiskt hjälpmedel i förskolan: undersökning vid en förskola i Bodens kommun" (1994)
 - Josbrant, Kristina & Bäcklund, Annika: "Individualisering genom dockteater: ett dockteaterprojekt i årskurs 3" (1994)

Dockteater och vuxenpedagogik

Tema: Pedagogik

”Gör det med kroppen, så fastnar det i knoppen!” En pedagogik som gäller även vuxna. Om dockteater som pedagogiskt hjälpmedel i undervisning av vuxna invandrare berättar här Iva Åberg, lärare på Kvinnofolk-högskolan i Göteborg.

”Ej blot til Lyst” står det på den klassiska danska modellteatern. Och så har det väl alltid varit: dockteater inte bara som underhållning eller konstnärlig uttrycksform utan också som nyhetsförmedlare, politisk kommentator och pedagogiskt hjälpmedel.

Efter att ha försvunnit från gator och torg och lämnat vuxenvärlden, har dockteatern enbart vänt sig till barn. Kaspers ohämmade fräckheter hade blivit till roliga tilltag, för att senare ytterligare modifieras och övertas av skolan i dess fostrande strävanden. Kan dockteatern erövrats tillbaka, till oss vuxna? Ja, det har vi redan sett åtskilliga exempel på under senaste tiden! Men dockteater i vuxenpedagogik – kan det vara något?!

På Kvinnofolk-högskolan i Göteborg har vi gjort ett försök. Och vi fortsätter. På vår alfabetiseringskurs för invandrar-kvinnor i Bergsjön (där vi för övrigt bedriver en reguljär undervisningsverksamhet sedan flera år tillbaka) mötte vi tolv kvinnor från fyra olika länder. Det var kvinnor som aldrig hållit i en penna och som trots ett varierande antal år i Sverige inte kunde ett ord svenska. Den yngsta var 20 år och den äldsta 63.

Tre lektionstimmar per dag, fem dagar i veckan – ett tufft schema för människor som aldrig suttit i en skolbänk! Flera olika problem att lösa samtidigt seglade upp framför oss: Hur ska vi göra oss förstådda? Hur ska våra deltagare orka de tre lektionstimmarna i sträck? Hur ska vi bäst utveckla deras svensk-kunskaper när vi inte ens kan ha bilder till vår hjälp? (Det är inte oproblemiskt att avläsa bilder som föreställer handling, händelser, utan en gemensam kod för avläsning.)

Att hantera tretimmarspasset blev inget större problem. Vi införde lite gymnastik då och då, och passade samtidigt på att öva bokstavsformer med våra armrörelser. Vi hade roligt, det var bra för kroppen och en del svenska ord blev det också.

Självklart, några ord var det inga problem med – men hur skulle vi lära oss att samtala? Då dök tanken på att spela dockteater upp. Varför inte spela upp möten mellan två eller fler personer? Klargörande, åskådligt. Till att börja med skulle deltagarna repetera efter oss och sedan, så småningom, själva komma loss.

Pedagogiska vinster

Vi började med handdockor och vardagliga möten, situationer. Mödosamt letade vi oss fram till ordens betydelser. Lärarens skådespelartalanger med handdockan sattes på hårda prov. När det blev riktigt svårt och obegripligt fick vi ta till en enklare modellteater, för att med en placering i tid och rum visa vad man menar.

Ibland var vi så koncentrerade och hade så roligt, att vi till och med glömde bort tiden och lektionspassen blev ännu längre...

Genom att använda dockteater i vårt pedagogiska arbete har vi gjort många vinster: vi kunde träna, bearbeta och gestalta *vardagspråket* i olika situationer, lära ord och fraser i *ett sammanhang*. Vi kunde använda *eget tal i skrift* vilket underlättade läsinläringen. Vi kunde använda oss av *rollspel* utan att individen hamnade i ett generande rampljus. Kunskapen skapades i samarbete med andra.

Rörelser och gester som uttryck för känslor som översattes i ord. Ett språk utan känslor är inget fullödigt språk. Det följde också en massa humor med på köpet, och, som bekant, humor befrämjar inläring...

Våra relationer fördjupades också på detta sätt, vi såg att vi egentligen hade mycket gemensamt, trots våra olika kulturer. Sagokatten visade sig vara en sådan gemensam nämnare. Det man trodde var en europeisk saga, visade sig lika mycket tillhöra människor i Asien. HC Andersen ”tillhör” heller inte bara oss...

Nytta och nöje

Näväl, händelsernas utveckling blev den att vi bestämde oss för att göra en teaterföreställning för deltagarnas barn. *Rödluvan och vargen* blev det, på en välutrustad modellteater lånad från Västra Frölundas kulturhus. Med skiftande belysning och falllucka bakom en kulissjö där vargen drucknade. Inför en publik med i verklig mening tindrande barnaögon. Succén upprepade vi på vår folkhögskolas egen montessoriförskola. Från analfabet till en firad dockteaterspelare!

Vi gjorde sedan ännu en föreställning, denna gång *Flickan med äggen* av HC Andersen. Det lilla problemet, att sagans enda person skulle sysselsätta tolv skådespelare, klarade vi galant. Pjäsen framfördes inför ”kollegor” från olika mellanstadieklasser vid dockteaterdagar på Västra Frölundas kulturhus.

Nu fortsätter vi spela dockteater, om än i mindre format, på andra kurser. Nöjet och nyttan är desamma. Ett möte mellan kulturer, ett sökande efter gemensamma uttryck och en möjlighet till utåtriktade aktiviteter - det är ett av de bättre sätten att underlätta anpassningen i Sverige, tycker jag.

Iva Åberg

(Artikelförfattaren kom som artonåring till Sverige från Prag, där hon studerat musik på konservatoriet. I Sverige fortsatte hon med studier i konst och litteratur. Så småningom blev hon sfi- och sv2-lärare. De senaste åtta åren har hon undervisat på Kvinnofolk-högskolan i Göteborg.)

”Tingens teater”

Tema: Pedagogik

I den moderna tyska dockteatern har många utövare fått sin utbildning vid avdelningen för dockteater på Hochschule für Schauspielkunst Ernst Busch i Berlin. Konstanz Kawrakowa-Lorenz har i många år varit professor på skolan. Hon undervisar i dockspel och dockteater teori.

Fatima Olsson från Abellis Magiska Teater träffade henne för ett samtal om hennes arbete som lärare, och om animationen som gemensam nämnare i figur- objekt- och dockteater.

Jag möter Konstanz Kawrakowa-Lorenz för ett samtal om ”tingens teater” och om animation. Platsen är Hanstholm på Jylland, januari 2004, under festivalen ”På kanten” hos Thy Teater. Abellis Magiska Teater deltar i festivalen, och Konstanz K-L håller en workshop för dockspelare som jag deltar i.

Hon är en liten, intensiv och nervig kvinna som utstrålar professionalitet och integritet. Hennes blick är analytisk och öppen. Jag inleder med att fråga lite om hennes bakgrund.

Konstanz Kawrakowa-Lorenz är född och uppvuxen i Bulgarien där hon inledde sin yrkesbana som grafisk formgivare. Efter 12 år flyttade hon till Tjeckoslovakien. Där övergick hon till teater, och studerade fyra år på regilinjen vid dockteaterakademien i Prag. Efter det bosatte hon sig i dåvarande Östberlin tillsammans med sin man Hartmut Lorenz, också han professor vid samma dockteaterfakultet.

Hon var sedan regissör på Berliner Puppentheater i fem år, samt studerade och forskade i teatervetenskap, som hon också doktorerade i. På sjuttioalet anställdes hon på Hochschule für Schauspielkunst, och blev professor där 1986. Skolan, som alltså är en högskola, har sitt namn efter Ernst Busch, en framstående skådespelare på den berömda Berliner Ensemble, Bertolt Brechts hemmascen. Bl.a. finns på skolan en fyraårig dockteaterlinje med 40 elever. Varje år tas en ny kull in med upp till tio studenter. Alla måste genomgå examensprov efter de första två åren med risk att bli utgallrade.

Eleverna kommer från många olika länder och är i skiftande åldrar. Konstanz K-L, som är ansvarig för intagningen, säger att hon föredrar äldre elever med livserfarenhet. Hon ser det som en gåva att undervisa och att få föra vidare sina egna erfarenheter och kunskaper.

Den digra utbildningen innehåller träning i röst, rörelse, mim, scenografi, olika dockteater tekniker samt skådespeleri. Eleverna gör egna föreställningar. En av eleverna, vars föreställning *Ikarus* jag såg i Kaunas i Litauen förra våren, hade arbetat med den under två år.

Ge tingen liv

Samtalet går vidare till några av Konstanz K-L:s teoretiska grundtankar. Hon använder begreppet ”tingens teater” som samlingsnamn för scenkonst med figurer och dockor. Animationen är den gemensamma nämnaren för de skiftande uttrycken. Animation betyder för henne levandegörandet av tingen på scenen, alltså spelarens förmåga att övertygande förmedla sin koncentration på tingen till åskådaren, och att med sin riktade uppmärksamhet väcka publikens fantasi. Det handlar i vidare betydelse om att berika tingen med innehåll utöver sig själva. Dels innehållet i vad man i förväg planerat

och tänkt ut, dels det innehåll som innefattar varje åskådares egen individuella erfarenhet, kunskap och associationer.

Föremål som presenteras frikopplade från sitt normala sammanhang blir fokus för en möjlig berättelse. Spelarens uppmärksamhet på själva animationsprocessen blir till ett väsentligt innehåll i själva spelet. Processen ”animation” är formgivningsprincip för ”tingens teater” och är dess speciella kännetecken. Detta sätt att sceniskt gestalta och kommunicera definierar teaterformen.

Målet för processen är att levandegöra det som definieras som livlösa ting: dockan, figuren, tygbiten, rummet, klangen, ljuset, ljudet etc. Vägen till levandegörandet går genom förvandling av tingen på scenen från objekt till subjekt. Denna process har lekens alla kännetecken och sker alltså i form av en lek. I likhet med leken skapar animationen en fiktiv ”som om”- situation. Resultatet blir publikens upplevelse. Ett intetsägande ting blir till ett väsen med förmåga att kommunicera och att väcka vår vilja att se, lyssna och förstå.

Dockteater / objektteater

Konstanz K-L talar om tecken och indicier. Tecken har en partiell analogi med de objekt de hänvisar till: de avbildar endast en del av det betecknade, men hänvisar till det betecknade i dess helhet. Animationsprocessen är den livs levande, närvarande framställningen av en rad tecken som blir huvudsaken i teaterupplevelsen. Därmed blir åskådarens intresse inte enbart bundet till vad som visas utan även till själva levandegörandet av tingens egenskaper. Alltså till det sätt på vilken animationen, levandegörandet och besjälandet, samtidigt framställs. Den sceniska verksamheten går ut på att transformera och göra tingen till väsen, och blir en källa till upplevelse och njutning för åskådaren.

Indicier i dock- och objektteatersammanhang kan vara rörelser i scenrummet, blickar, gester, andning - att dockan refererar till något utöver sig självt.

Konstanz K-L skiljer på dockteater och objektteater. I dockteater är förutsättningen att göra dockan levande i dess funktion som rollfigur. I så kallad objektteater däremot skiljer sig animationshandlingen på tre punkter: mål, väg och resultat. Målet, att göra det livlösa levande, är inte mer en förutsättning för iscensättningen, men blir istället det egentliga innehållet. Vägen att skapa kontakt och möjlighet att kommunicera med tingen vilar inte längre uteslutande på deras yttre framträdande. Resultatet av animationen i objektteater är det inre besjälandet som skapar kommunikativa uttryck av de kontaktlösa tingen. Dessa uttryck är en ofrånkomlig betingelse för föreställningens budskap, dess utsaga.

>

Förvandlingen av objekten till subjekt sker först och främst genom förhållandet mellan människorna och tingen på scenen. Detta förhållande är motor och tema för föreställningen.

Möjligheterna för gestaltningen av detta förhållande är nästan obegränsade.

Bestämda berättarsätt kräver att spelarna i sitt agerande och reagerande övertar roller. De tilldelas röst och ett sätt att tala på, de förvandlas till dockor. Avsikten med en sådan ställföreträdande representation kan ligga i en strävan till att vara igenkännlig, tilltalande och förstäelig för bestämda publikgrupper.

I detta sammanhang är spelarens hållning till de använda tingen avgörande. Denna hållning - karakteriserad av uppmärksamhet, koncentration, lyhördhet och ansvar för publiken - är föreställningens egentliga budskap. I objektteaterspel kommer det grundläggande förhållandet mellan spelarens jag och tingen i centrum. Spelaren tematiserar sin kommunikation med tingen på scenen och översätter dessa tings språk för publiken.

Öppen och lyhörd

Vi avrundar vårt samtal med att tala om Konstanz K-L:s roll som lärare. Kanske är hon ovanlig i dockteatervärlden eftersom hon förankrar sitt teoretiska intresse i daglig undervisningspraktik. Jag förstår att hennes långa lärargärning gjort henne ödmjuk och odogmatisk. Hennes undervisning fokuserar mer på mötet med de individuella eleverna, än på att lära ut en

uppsättning strikta regler för dockspel. Hon försöker vara lyhörd för den nivå eleven befinner sig på, och betonar träning utifrån lekens perspektiv. Att förhålla sig öppen och undersökande gentemot dockans / tingets möjligheter och utifrån sin egen personlighet är A och O.

Konstanz K-L har inget av den auktoritära och nedlåtande läromästarroll man befärad att möta från någon med hennes långa erfarenhet och bakgrund i östeuropeisk dockteaterkultur. Hon berättar dock gärna om erfarenheterna som regissör och scenograf på flera av de östeuropeiska kolossalteatrar där hon varit anställd. Riktiga rysare om järnhårda hierarkier med stockkonservatism och gamla trotjänare spökande i kulisserna. Nermalda drömmar hos livstidanställda dockteaterensembler, gamla rävars saboterande och metoder att sätta käppar i hjulet för nykomlingars försök att hävda nya sätt att göra något.

Till sist frågar jag Konstanz Kawrakowa-Lorenz: har animationskonsten någon framtid? Ja absolut, svarar hon, den kommer alltid att finnas. Den överlever vanlig skådespelarteater. Animation finns ju mellan människor som en grundläggande lek. I vardagligt samspråk tar man ofta hjälp av något för att gestalta / beskriva. Det är vad som är tingens teater

Fatima Olsson

Dockteater i skolan - ett uppdrag för UNIMA

Stor del av internationella Unimas arbete sker idag genom de 15 olika kommissioner som verkar dels utifrån geografisk hemvist, dels utifrån fackområden. Således finns det t.ex. en Europa-kommission och en forskningskommission.

Sedan 1996 finns det också en kommission för dockteater inom undervisning och utbildning: "The Unima Puppets in Education Commission". Dess initiativtagare och förste ordförande heter Edi Majaron och kommer från Slovenien. Han har under många år arbetat som dockspelare och regissör, men är ursprungligen musiker och utbildad cellist! Han är också engagerad i frågor som rör dockteaterns möjligheter i förskola och skola. På pedagogiska fakulteten vid universitetet i Ljubljana undervisar han studenter i dockteater, och han är också en efterfrågad föreläsare och seminarieledare runt om i Europa.

Syftet med Puppets in Education är att sprida kunskap om dockteaterns pedagogiska möjligheter och att främja den kreativa användningen av dockteater inom förskola och skola. Kommissionen ska också bidra till att skapa kontakter mellan dockteaterkonstnärer och lärare som vill arbeta med dockteater, och därigenom främja ett utbyte av erfarenheter och idéer mellan fackfolk inom dockteater respektive förskola /skola. I det sammanhanget arbetar man också med att föra in dockteater som ett ämne på lärarutbildningarna.

En viktig uppgift är också att organisera seminarier och festivaler där dockteaterfolk, lärare och barn och unga kan mötas, liksom att genom publiceringsverksamhet dokumentera erfarenheter och kunskaper från kommissionens verksamhetsområde.

Den som vill komma i kontakt med kommissionen, kan vända sig till dess nuvarande ordförande Livija Kroflin i Unima-Kroatien: hc-unima@zg.hinet.hr.

Det går också bra att höra av sig till *Dockteatern*, så hjälper vi till med kontakter.

T.A.

Besök vår hemsida www.unima.se

Där hittar du:

- nyheter om dockteaterlivet i Sverige och världen
- alla medlemsgrupperna
- annonser om både jobb och prylar
- tidigare nummer av *Dockteatern* (från #2 -04)
- länkar till andra relevanta sidor på nätet

Dockteater är mer

Dockteater kan vara både en väg till kunskap och en mötesplats mellan kulturer. Leila Peltonen är länskonstnär i (finska) Lappland. För *Dockteaterns* läsare berättar hon här om sitt arbete med dockteater i ett pedagogiskt sammanhang.

När jag får frågan varför jag gör dockteater, svarar jag: för att dockteater är mer. Då kommer följdfrågan: mer än...?

I mitt eget arbete har dockteater givit fler möjligheter än någon annan enskild konstform att uttrycka mina tankar. Dockteater har också visat sig vara ett ypperligt sätt att uppmuntra barn och ungdomar till konstnärlig verksamhet och förståelse. Dockteatern är en arena där ordens, de visuella konstformernas, musikens, dansens och teaterns uttryck förenas. Endast fantasin kan sätta gränser för dockteaterns uttrycksmöjligheter – med hjälp av dessa kan olika delområden inom konstpedagogiken förädlas och förenas i en föreställning som är mer än summan av dess olika delar.

En vagabonds erfarenheter

För mig öppnade sig dockteaterns värld på 80-talet i samband med Vasa dockteaterfestivaler, där de bästa nordiska och andra internationella dockteatrarna uppträdde. Det var överväldigande upplevelser och gav samma lyckokänsla som en förälskelse. Samma år tionde deltog jag i Helsingfors Teaterhögskolas dockteaterutbildning och fortbildning. Dockteater har varit min huvudsysselsättning sedan år 1989 då jag grundade Matkalaukkuteatteri ("Kappsäcksteatern"). Dess verksamhet består av turnerande soloföreställningar och dockteaterverkstäder. Teaterns hemvist är Rovaniemi, men verksamhetsområdet sträcker sig från det nordligaste Lappland ända till södra Afrika.

Jag fick utbildningsministeriets barnkulturstipendium för att starta en ambulerande dockteaterverkstad. Jag är angelägen om att skolor kan beställa "verksamhetspaket" så enkelt och billigt som möjligt. Verkstaden innehåller ett omfattande och varierat material samt basverktyg för cirka 30 deltagare. Jag använder utvalt, "förädlat" second hand-material – t ex färger jag gamla lakan med starka grundfärger och letar efter material på loppis och i naturen. Till utrustningen hör också skärmar som är enkla att sätta ihop, vita dukar, ridåer och en enkel men "äkta" ljusanläggning med dimmer. Mitt transportmedel var under flera år en pick-up, numera är det en mindre mini-van.

Jag tog fram min allra första verkstadsplan grundligt och noggrant och utnyttjade också litteratur på andra språk. Denna plan är fortfarande, efter över tjugo år, grundvalen för mitt arbete, dock modifierad efter gruppen och situationen. Fundamentet i planen är moduler vilka kan kombineras efter innehåll och längd till olika helheter. Deras längd varierar från några timmar till ett läsår. Den vanligaste längden för en verkstad är en skolvecka plus tid för planering och framförande.

Varför dockteater i konstpedagogiken?

Jag kräver oftast att min verkstad i skolan genomförs integrerat i skolarbetet så att hela klassen får vara med, inte bara de

som sedan tidigare har deltagit i konstnärlig verksamhet. En absolut förutsättning för ett framgångsrikt arbete är att klassens lärare förbinder sig att vara delaktig i både planeringen och genomförandet. Här följer de principer jag har som grund i mitt arbete:

Gruppgemenskap

Klassen behöver erfarenheter av att arbeta tillsammans och att ha ett gemensamt mål. En föreställning som man har tagit fram med gemensamma krafter är som att ge en gåva till en god vän. Man tillverkar gåvan noggrant och glatt tillsammans och med tanke på mottagaren. När gåvan är tillverkad av givaren själv är den speciellt värdefull. Den gemensamt upplevda arbetsprocessen delas genom den färdiga föreställningen med skolkamrater, föräldrar och annan publik.

Individualitet

I verkstäderna deltar jag som professionell inom min egen konstform. Jag försöker undvika att ge färdiga mallar eller ramar för arbetsprocessen. Deltagarna får skapa produktionen själva efter eget kunnande och tyckande, inte efter färdiga förebilder. Jag hjälper med arbetssätt och tekniker, men jag försöker inte påverka den konstnärliga gestaltningen. Det är

viktigt för barn och ungdomar att de märker att en vuxen som arbetar med dem vill dela med sig av sitt kunnande samtidigt som hon uppskattar barnens och ungdomarnas egna synpunkter. Entusiasm är ömsesidigt smittande och griper tag i alla. Så uppstår teaterföreställningarna, den ena mer förtjusande, häftigare och mer egensinnig än den andra.

Hela produktionsprocessen bakom en föreställning ger möjlighet till en individuell arbetsfördelning, som samtidigt gör olika arbetsmoment i teatervärlden bekanta (scenografi, musik, ljus etc). Alla vill onekligen inte vara dockspelare! Det finns uppskattade arbetsuppgifter till alla även i klasser med över 30 elever. För ett gemensamt lyckat resultat är allas arbetsinsats viktig. Både grupp- och individprocesserna är lika viktiga som slutresultatet.

Kulturaspekter

Dockteater erbjuder en ypperlig kanal för att förmedla kunskap om andra kulturer genom egen upplevelse. Mina erfarenheter från nordligaste Lappland till sydligaste Afrika har förstärkt förståelsen om att dockteatern har ett gemensamt språk som förenar dem som arbetar med den, och som har många levande lokala och regionala "dialekter". Jag inleder alltid mina verkstäder med en kort introduktion till olika länders dockteatertraditioner. Jag har med mig demonstrationsdockor från olika håll i världen. De mest värdefulla är endast till beundran "på piedestal", men de flesta får deltagarna prova själva. Som tema för mina verkstäder använder jag ofta berättelser från olika delar av världen. Jag delar gärna med mig till barnen av mina egna erfarenheter från världen som har fastnat i minnet: jag berättar om den afghanska sagoberättaren som sittande i skuggan av ett väldigt träd livade upp sin historia med sina handdockor. Eller om min zambiske vän Joshua Chikwela som livnärde sig och sin familj genom att låta sina marionetter dansa på Lusakas gator. Eller om Mama från Zimbabwe som hade tillverkat marionetter av majscolvar till sina barn. Eller om vietnamesisk vattenteater, eller om japansk bunraku-teater...

Praktiska erfarenheter

När man arbetar med skolverkstäder är det speciellt viktigt att noggrant planera schemat och verkstadsprocessen tillsammans med klassens lärare och andra samarbetspartners och få dem att förbinda sig att samarbeta. Man måste ta hänsyn till luncher, raster, transporter och annat på skolschemat, likaså möjligheten att använda repetitionslokaler och lokaler för framförandena. Jag försöker memorera barnens namn i förväg med hjälp av klassfoto. "Bli bekant"-lekar, namnskyltar och barnens egna lärare hjälper till att komma ihåg namnen.

Ljus och skuggor i historien

Skuggteaterverkstad genomförde jag förra året i olika skolor i Rovaniemi med fyra femteklasser. Sammanlagt var det cirka 100 barn som deltog. Innan verkstaden startade skrev eleverna egna berättelser om den historiska perioden som var aktuell i deras skolschema just då. Så var de redan bekanta med stilar, umgängesformer och händelser under tidsperioden. Fördjupande kompletteringar och bakgrundsmaterial hämtades från biblioteket. Berättelserna bearbetades till manuskript och skuggspelsfigurer och scenografier togs fram. Föreställ-

ningen spelades först för den egna skolans elever. Projektets final genomfördes på scenen i Rovaniemis Wiljami-teater, där man hade ställt fyra filmdukar sida vid sida. Bakom varje duk fanns en over head-projektor, där skuggspelsfigurerna ställdes i minutiös ordning. Eleverna visade med hjälp av berättare en imponerande historisk skuggspelskavalkad som innehöll berättelser från det forntida Finland, Egypten, antikens Grekland och från medeltiden.

Projektet *Levande berättelser* genomfördes förra våren inom "Barents dockteaternätverk". Nio skolklasser från Finland, Sverige, Norge och Ryssland deltog, sammanlagt cirka 200 barn. Projektet fick betydande bidrag från Nordiska kulturfonden. Berättelser från den egna hembygden gjordes levande på scenen med hjälp av dockteater. Man letade efter berättelser på ortens bibliotek och museer. Varje verkstad leddes av en dockteaterkonstnär från den egna regionen; teaterdockorna representerade väl olika tekniker och material. Varje klass hade premiär i den egna skolan eller biblioteket. Därefter reste alla till en gemensam festival i Rovaniemi. Finalen tog plats i en stor bollhall, som rymde fem scener bredvid varandra. Publiken förflyttade sig mellan den scenerna. En gemensam erfarenhet delades tillsammans med andra och språkbarriärer överskreds.

Drömmar

Jag har arbetat för Lapplands konstnämnd som länskonstnär inom dockteater i nästan fem år och har drygt ett år kvar. Ett av de viktigaste målen för mitt arbete har varit att grunda *Lapplands dockteatercentrum* i Rovaniemi. Arbetet har framskridit långsamt, men jag är fortfarande optimistisk inför idéernas förverkligande. Planen är ett småskaligt dockteatercentrum med Nordlands Dukketeatercentrum på Lofoten i Norge som förebild. Centrum i Lappland ska specialisera sig på "teaterminiaturer", d.v.s. små produktioner som lämpar sig väl för mindre orter i glesbygden, och som kan produceras till rimliga kostnader. Centrumet ska i framtiden fungera både som producerande teater med professionella utövare, samt utveckla dockteaterns konstpedagogik. En av de bärande tankarna är att i norra Finland skapa arbetstillfällen för nyexaminerade unga konstnärer.

Tidigare har man betraktat konstnärlig och pedagogisk verksamhet som åtskilda, och till och med som motstridiga arbetsfält för en konstnär. Enligt min mening kan man gott förena eget konstnärligt arbete med pedagogiskt arbete. Konstpedagogik är att lära ut ett nytt, uttrycksfullt språk och arbete med konstnärlig verksamhet medför att man tillägnar sig språket som ett verktyg för eget skapande och erfarenheter. Det konstnärliga språket vidgar på ett betydande sätt vårt medvetande om och vår förståelse av världen.

Och livet är mer.

Leila Peltonen

(Sv. övers. Riitta Sorsa)

(Leila Peltonen inledde sin yrkesbana inom samhällsvetenskapen innan hon sadlade om och började ägna sig åt dockteater. 1989 grundade hon Kappsäcksteatern med hemvist i Rovaniemi, Finland. För närvarande är hon verksam som "länskonstnär" på uppdrag av Lapplands konstnämnd. Hon är tillika vice ordförande för Unima-Finland.)

Esperanza

En modellteaterföreställning med **Teater Skata** och **Gripes Modellteatermuseum**.

”Halidon vakande och satte sig tvärt upp i hängmattan. En blek strimma månlys föll in från fönstret och någonstans långt borta hördes en klocka slå. Halidon såg sig om i mörkret, lyssnade och vädrade. Radion brusade svagt och det lukade falnad glöd från kaminen. Med ens visste Halidon att något inte var som det borde...”

Så börjar berättelsen om en annorlunda pojkes färd på enhjulning genom natten för att leta efter Kaptenen som är hans enda vän och som är spårlöst försvunnen. På vägen möter han allehanda udda existenser som visar sig efter mörkrets inbrott. Alla bär de med sig ouppfyllda drömmar: strykarhunden som

längtar efter en husse, spelaren som drömmer om den stora vinsten och hundfångaren som grymt håvar in alla lösspringande kräk.

Modellteater är en speciell form av dockteater med pappersfigurer som kommer till liv i en tittskåpsteater vars scenbilder med hjälp av ljus, ljud, musik och specialeffekter skapar suggestiva miljöer med ett spännande djup i bilderna.

Föreställningen bygger på Jakob Wegelius bok med samma namn och han har också skapat de stämningsfulla scenbilderna och figurerna.

Esperanza kommer att spelas under hösten 2005 på Gripes Modellteatermuseum i Nyköping och som uppsökande föreställning på låg- och mellanstadieskolor runt om i Sörmland. För de som ser föreställningen på modellteatermuseumet ingår en visning av utställningen med modellteatrar från Harald Gripes samlingar.

Karin Fichtelius är skådespelare med många års erfarenhet av teater för både barn och gamla, hon har arbetat bl. a. med Teater Da-Capo, Sörmlands Musik & Teater och med egna produktioner.

Bissa Abelli är dockspelare, trollkonstnär och skådespelare och arbetar i vanliga fall med Abellis Magiska teater.

Medverkande:

Skådespelare: Karin Fichtelius och Bissa Abelli

Scenografi: Jakob Wegelius

Bild- och figurmontering: Harald Lowden

Ljud- och musikalinspelning: Lennart Söderlund

Dockspelsinstruktör: Juan Rodrigues

Premiär: 1 oktober 2005.

Spelperiod: Hösten 2005

Föreställningen är producerad av Teater Skata och Gripes Modellteatermuseum med stöd av Nyköpings kommun och Sörmlands Musik & Teater

Pressmeddelande från Teater Skata

Ta i trä i Tibro

- på Snickarteatern spelar trähantverket en viktig roll

I Östra Skaraborg ligger Tibro, en glesbygdssort med cirka 11.000 invånare. Orten är idag starkt präglad av möbeltillverkning, en hantverkstradition som började ta form i början på 1800-talet, då bönder och torpare utnyttjade tillgången på skog.

Här föddes skådespelaren och regissören Tomas Lindström, och här växte han upp. Hösten 2002 återvände han hem och startade Snickarteatern med intentionen att det skall bli en ateljé för skådespelarträning. I sitt bagage har Tomas med sig ett gediget yrkeskunnande: lokalrevy i Skaraborg, utbildning vid Teaterhögskolan i Stockholm, arbete som skådespelare och regissör vid Folkteatern i Gävleborg under Peter Oskarsons ledarskap, och därefter ansvarig för Folkteaterns barn- och ungdomsscen Heffaklumpen. Bara för att nämna några av hans meriter. Idag fungerar han som konstnärlig ledare och teaterdirektör för Snickarteatern.

Det som är speciellt intressant med Snickarteatern är Tomas Lindströms koncept att kombinera trähantverk och teater. För denna satsning tilldelades han Skaraborgsstipendiet för 2005. Ordföranden i kulturnämnden, Lars Nordström, motiverade valet så här: "Inte bara kultur + hälsa = sant, utan även teater och hantverk. I en gammal snickarverkstad uppstår magisk teater då bildhuggarnas fantastiska figurer får liv i Tomas händer."

Snickarteatern ligger centralt i Tibro och är inrymd i en 100 år gammal snickarverkstad. Den före detta hyvelsalen är varsamt renoverad, bland annat har det vackra nötta trägolvet bevarats. Där finns två scener, en med plats för 75 åskådare och en liten

för små barngrupper. En del av övervåningen är omgjord till teaterfoajé, tidigare var det rum för ytbehandling.

Sedan starten har det hänt mycket, berättar Tomas. 2003 bildades kulturföreningen Snickarteatern, och 2004 Tilja Teater, som producerat och spelat ett flertal föreställningar: *Frånvaron av det Goda*, *Den komiska tragedin* och senast *Pinocchio*.

I barnföreställningen *Pinocchio* av Carlo Collodi finns en hyvelbänk med i scenografen, och Pinocchio är precis som i den välkända berättelsen en träfigur som vill bli en riktig pojke. Tomas Lindström själv spelar snickaren Gepetto. Dessutom står han för dramatisering, regi och scenografi medan dockor och rekvisita

har gjorts av Bengt-Inge Lidskog och Thomas Blomqvist. Till hösten fortsätter Tomas att spela Pinocchio och så blir det premiär på *Konstrabasen* av Patrick Süskind.

Tomas Lindström har ingen utbildning i att bygga dockor. Det är bara hans nyfikenhet och kärlek till träet och dess uttrycksformer som har gjort att han inspirerats av figur- och maskspel. Därtill är han öppen för utveckling och att söka duktiga samarbetspartners - en viktig ingrediens när man skall satsa på en så liten ort och kunna överleva.

Till hösten kommer Snickarteatern även att starta teatergrupper med barn och vuxna. De som vill spela teater får också arbeta vid hyvelbänken för att i trä tillverka en figur, mask eller näsa. Det arbetet sker under ledning av träkonstnärer så att karaktärerna gestaltas på ett spännande sätt. Längre fram planeras seminarier och workshops som är knutna till teaterns verksamhet.

Annette Cegrell-Sköld

Mer info på www.snickarteatern.se

E pur si muove

- ambitiös tidskrift med spännande läsning

Så är den då här, nr. 4 av UNIMA:s årliga tidskrift. Åttio innehållsdigra och sobert formgivna sidor med reportage, intervjuer och essäer samt ett kvalitativt bildmaterial. Alltsammans förpackat under det inte helt lättmemorerade namnet *E pur si muove* - "Likväl rör den sig".

Det är ju så han påstås ha sagt, Galileo Galilei, när han ställd inför inkquisitionen tvingades backa från sin himlastormande tes att det är jorden som rör sig kring solen och inte tvärtom, som Kyrkan påstod. Om det som namn på en tidskrift om dockteater ska anses fyndigt eller långsökt, kan man ha olika meningar om. Jovisst: teaterdockan är ett livlöst ting - "eppur si muove". Och jovisst: när konsten är som bäst, så är den också (likt Galileis listiga yttrande litet sådär i mungipan, kan man tänka) ett slags motståndshandling: den visar oss andra tankemodeller än de för ögonblicket förhärskande. Och är inte just rörelsen, mer än något annat, dockteaterns "språk"?

Så kanske är det ett bra namn i alla fall – bara ingen begär att man ska komma ihåg det utantill.

Om dockteaterns språk, om rösten och rörelsen, skriver litteraturprofessorn och dockteaterkännaren vid universitetet i Siena, Brunella Eruli, en filosofisk essä. Vilket "språk" talar dockan, som ju inte har någon egen röst? Dockans språk, menar Eruli, är framför allt rörelsen och gesten. Men där finns också ett språk av ljud, de ljud som dockan (som fysiskt föremål) frambringar när den rör sig över scenen: den skramlar och klonkar och smäller. Så finns där också alla de vokala ljuden: dockspelarens röst, ibland förvrängd med en swazzele, ibland bara som gutturala läten och ljud.

Vad "talar" dockan om? Den talar, också när den är orörlig, om "manipulering", säger Eruli. Mellan dockans belägenhet och åskådarens finns en grundläggande samstämmighet: båda vet vad det vill säga att vara "manipulerad", att inte ha en egen röst, att vara kontrollerad, att ha någon som talar i ens ställe.

Änglar och marionetter

Kanske något av temat i norska gruppen Katta I Sekkens iscensättning *Ariel*, byggd på Göran Tunströms novell med samma namn. Om barnet som föddes med vingar – bara för att förlora dem. Berättelsen hade sedan länge haft sitt grepp om Anne Helgesen, Katta I Sekkens konstnärliga ledare, berättar hon själv i en engagerad och personligt hållen text. Men det var först efter lång tid och en mödosam process som historien till sist tog scenisk gestalt. Det som fick projektet i hamn var den starka lidelsen hos alla medverkande att få berätta just denna historia. Föreställningen blev väl mottagen av norsk kritik och publik. Vi har chansen att se den vid festivalen i Kalix, se kalendarier.

E pur si muove har en återkommande avdelning kallad "Spotlight on heritage", där man lyfter fram någon särskild genre ur dockteaterhistorien. Tidigare har man uppmärksammat t.ex. den klassiska sicilianska dockteatern. Denna gång är det den tjeckiska marionettraditionen som får sin belysning både med en initierad text av teaterhistorikern Jaroslav Blecha, och med en rad utsökta färgbilder av fotografen Václav Jirásek. Här myllrar det av riddare och jungfrur, djävlar av båda könen samt benrangel och trapetskonstnärer.

Här finns också ett spännande reportage från New York. Där har en ny generation artister etablerat sig och fått dockteatern att blomstra sida vid sida med gamla vitskägga kämpar som Peter Schumann, vars Bread and Puppet Theatre fortfarande gör sina årliga besök i NY (gruppen har ju annars sitt fasta tillhåll i Vermont). Också i kanadensiska Quebec händer det spännande saker. Där tycks dockteatern stå i ömsesidig och fruktbar kontakt med annan scenkonst, något som märks i uppsättningar av regissörer som t.ex. Robert Lepage (känd hos oss bl.a. genom gästspel på Stockholms stadsteater).

Afrika och Japan

På andra håll i världen lever dockteatern under bistrare villkor. Mamadou Samaké från Malis nationalmuseum rapporterar om planerna på en utställning av traditionella masker och dockor, den första i sitt slag i Mali. Mycket av den traditionella mask- och dockteatern har försvunnit och den som finns kvar kämpar med en rad "socio-ekonomiska" svårigheter. Bl.a. finns här ett historiskt motstånd från olika muslimska församlingar, som ibland helt har förbjudit dockteatern. På andra håll fortlever emellertid den traditionella mask- dans- och dockteatertraditionen tack vare stöd från lokala sammanslutningar och projekt.

Om en udda och näst intill okänd form av dockteater berättar Basil Twist, konstnärlig ledare för den New York-baserade Tandem Otter Production. Likt en utrotningshotad djurart kan den japanska dockteatern dogugaeshi i sin genuina form bara upplevas på en enda plats i världen: den lilla ön Awaji (strax sydväst om Osaka). Namnet dogugaeshi lär egentligen bara betyda "scenförändring", och föreställningarna består av just detta: genom ett intrikat maskineri som sköts av dolda spelare, presenteras ett antal bilder eller scenerier på målade skärmar som förflyttas och byts ut. Här finns ingen historia, inga handlande rollfigurer - bara ett drömartat flöde av växlande bilder, till ackompanjering av shamisen-musik. Teaterformen hade sin blomstringstid under den s.k. Meiji-perioden (1868-1912), då det ska ha funnits ett sjuttio-tal kringresande trupper. Föreställningarna brukade presenteras som avslutning på ibland dagslånga dockteaterprogram. Idag finns bara en professionell dogugaeshi-ensemble kvar på Awaji.

Om allt detta och mycket mer kan man alltså läsa i *E pur si muove*. Den kan beställas från

UNIMA

10 cours Briand, BP 402

08107 Charleville-Mézières, Frankrike

eller via e-post: sgi@unima.org.

Kostar 12 euro, inkl. porto. Tala om ifall du vill ha den med engelsk, fransk eller spansk text.

Tomas Alldahl

Magiska masker

Dansmuseet i Stockholm har en av världens främsta samlingar av kompletta afrikanska masker, det vill säga med tillhörande dräkt. Den visas nu för första gången i sin färgstarka och fantasieggande helhet.

Ingrid Spång besökte utställningen.

När jag träder in i den afrikanska värld som just nu visas på Dansmuseet, känns det på en gång hur jag (lättad!) lämnar ifrån mig den egna vardagens bilder och färger och blir omsvärmad av figurer med ansikten, som inte bara vill bli tittade på, utan som själva tittar tillbaka. Utställningen presenterar ett stort antal dansmasker från många länder: från Mali och Burkina Faso i Västafrika breder ett bälte ut sig över Centralafrika till Tanzania och Mozambique i öst.

I dessa masker dansar man alltså, och har så gjort i tusentals år. (Det finns hållristningar som visar avbildningar av dansmasker från 6000 år f. Kr.) Man dansar till rytmmarkerad musik på trummor och andra instrument. Masken har både en religiös och en världslig funktion: den utgör en förbindelse mellan den andliga världen och den levande. Samtidigt som den förkroppsligar förfäder och andeväsen, länkar den samman människan med naturen. Dansen och användandet av masken kan också t.ex. vid sorgeshögtider fungera som en "kollektiv terapi" där hela byn har möjlighet att sörja en avlidna person.

Maskens funktioner

Maskerna har en stark psykologisk funktion på många olika sätt. De ska besvärja, rena, ära, välsigna, beskydda, uppmuntra. Maskdanserna kan också tjäna som morallära, demonstrera makt (särskilt ledares och sammanslutningars), understryka sociala samhällsskillnader, tukta, lära ut, skapa balans mellan manlig och kvinnlig makt. Och de ska förstås vara underhållande... Masken dansar vid olika typer av ceremonier: begravning, omskärelse, skörd, initiation, eller vid en minneshögtid ägnad de dödas andar.

Här finns masker gjorda för att bäras framför ansiktet samt s.k. hjälmmasker och krönmasker, avsedda att bäras ovanpå huvudet. Masken har då man framträder i den oftast sällskap av en utstyrelse - en dräkt av något slag som är oskiljaktig från den mask bäraren har på huvudet eller framför ansiktet. Iklädd mask och dräkt döljs bäraren helt och hållet och förvandlas till något annat - figur eller djur.

Den del av masken som bärs på huvudet kan vara gjord av t.ex. hudar, tyg, kalebasser eller något slags metall. Dräkternas material kan bestå av blad, fibrer, snören, tyg eller trä (!). Färgerna vitt, rött och svart dominerar de mest traditionella maskerna och refererar till födelsen, livet och döden.

Livsbejakande

Särskilda sammanslutningar eller "sällskap" dansar i olika länder iförda skilda typer av masker. Jag tyckte mig se att de manliga sällskapen var vanligast. Ett sällskap kan t.ex. ägna sig åt att hylla äldre kvinnors starka andliga krafter - vilket manssällskapet Gelede i Nigeria gör. Man framför då maskspel till döda kvinnors och kvinnliga gudomligheters ära.

Nchibe, ett sällskap i Kamerun som förr höll på med krigiska aktiviteter, ägnar sig idag huvudsakligen åt att arrangera begravningssceremonier till sina medlemmar. Just med tanke på den egna begravningen kan det vara viktigt att vara medlem i många sällskap, eftersom man då får många som dansar där, vilket höjer den egna prestige.

Jag slås av hur oerhört livsbejakande och färgsprakande figurerna framträder, även de figurer som endast bär s.k. jordfärger - eftersom även formen bär sin färg. Vissa masker utstrålar stramhet och integritet, andra värme och komik; inte konstigt att de är fulla av uttryck - de är gjorda för att framträda och kommunicera i rörelse med en publik.

Ibland är maskerna gjorda av sådant som vi i vår kultur betecknar som "äckligt": blod eller pulvriserat ben. Lera eller gamfjädrar ingår dessutom i några masker med dräkt från Komo-sällskapet i bamana-samhället i Mali. I huvudmasken finns formässiga inslag av hyena, och dräkten har påsydda gamfjädrar. Båda djuren har enligt religionen stora kunskaper om bushen.

Överhuvudet är maskerna föreställande just djur eller djurmänniskor många och fascinerande. Min egen favorit är den färgglada (men kanske lite sorgsna) elefantmasken med stora "tefatsöron" från Kamerun.

Marionetter

I bamana-samhället som jag nämner ovan finns också en teaterform med satiriska skådespel och danser som inbegriper masker och marionetter. Denna traditionella form av underhållning produceras av lokala sällskap av unga män. Man spelar vid festivaler några gånger om året, och använder sig då av stång- och trådm Marionetter samt hjälm- och ansiktsmasker. Dessa masker, förklädnader och dockorna (som spelas underifrån genom "ryggyget" på en djurkroppsmask) utgör verkligen en form- och färgexplosion, som kan tänkas locka till liv och skratt då de möter sin publik.

Hela denna utställning är en bejakelse av form, färg och rörelse, i allafall om man bara är ytligt insatt i de olika symboler som figurerna står för. Och så är det ju för dom flesta av oss som kliver rakt in i museet från Gustaf Adolfs torg.

Kliv in! Gör det! Man blir glad och alert av att se den här utställningen. Och glöm inte bort att titta på dansfilmerna. Den tekniska kvalitén är inte mycket att applådera, men uppvisningarna vi får se är desto mer spännande.

Ingrid Spång

I museishopen finns en bildrik katalog, som bl.a. tar upp västerlandets förhållningssätt till dans och religion / andlighet i Afrika genom tiderna.

Utställningen visas t.o.m. 23 oktober 2005.

Häse-nytt

”Som barn önskade jag att få gå upp på scenen och in i dekoren när det var sagoteater på Stadsteatern”, berättar Annette Cegrell-Sköld, verksamhetsledare vid Figur- och dockteatercentrum på kulturhuset i Västra Frölunda.

Nu har denna hennes barndoms önskan nästan gått i uppfyllelse!

I hjärtat av Andersen

Odense är H C Andersens barndomsstad. Huset där han föddes och tillbringade sina första två år ligger i ett numera idylliskt område (annat var det då han själv bodde där). Här finns ett museum, som på ett intressant sätt berättar om diktarens liv och samtid.

I anslutning till museet ligger Fyrtøjet – Kulturhus för barn. Mitt besök där överträffade mina förväntningar. Här hade man verkligen tagit barns fantasi och lek på allvar. Bakom årets tema ”I Hjerter af Andersen” står installationskonstnären Tomas Wolsing. H C Andersen var i sin barndom, ungdom, vuxenliv och ålderdom omgiven av både goda och onda, kalla och varma hjärtan. Fyrtøjet sätter fokus på dessa hjärtan via en äventyrlig vandring genom hans sagor. Där kan man uppleva hettan i tennsoldatens hjärta som smälte, känna den isande kylan från Snödrottningens ishjärta i isslottet, eller kravla runt i stämningrummet med sina fyra hjärtkammare och mycket mer.

Det hela börjar i receptionen. Varje besökare får en liten resväska med spännande saker att använda under resans gång. Första stationen är i kapprummet. Där betalar man med ett mynt, och så börjar man färden in i Andersens sagovärld. I amfiteatern visas ett skuggspel och sagan om Isdrottningen berättas. ”Vilken sagofigur vill du vara?” frågar Mette Starup, som arbetar i ”scenografien”. Hon hjälper vuxna och barn att välja bland de vackra och välsydda kläderna och accessoarerna. Ja, det finns kläder till vuxna också. Efter en sittning vid sminkbordet så är det bara att ta sig runt och in i dekoren. Ljussättning och spegelreflexer gör det hela magiskt och spännande, särskilt för yngre barn. Högt och lågt och över en vattendamm måste man ta sig.

I vattnet projiceras H C Andersens text:

*Jag er som et Vand,
Alt bevæger mig,
Alt afspeiler sig i mig,
det hører vel til min Digter-Natur
og tidt har jeg jo glæde og Velsignelse deraf
men ofte er det ogsaa en Qval.*

En välutrustad ateljé och ett inspirerande musikrum finns också och inbjuder till skapande. När resan går mot sitt slut är det bara en snöstjärna kvar i resväskan. Snöstjärnan hängs upp med en tunn metalltråd i ett träd med en önskning. Trädet lyser upp med sin skirhet av hundratals snöstjärnor - tänk så vackert det kan bli med så enkla medel.

Jag vandrar ut i den lilla parken. Där spelas en musikalisk kavalkad på en scen med både professionella skådespelare och amatörer i olika åldrar. Solen skiner och caféet med solparasoller lockar till svalka och en fika.

Annette Cegrell-Sköld

Mer info på www.fyrtoejet.com

HC Andersens *Svinherden* visas av Musikteatret Undergrunden vid Festival of Wonder i Silkeborg i November.

APAN OCH MYTENS SPEGEL

Teaterdockor och masker från Asien, Afrika och Europa visades på en utställning på Halmstads slott 15 april - 28 maj 2005. Initiativtagare till utställningen var Birgitta Robinger, bibliotekarie och initierad kännare av dockteatern i Sydostasien och Kina.

Karl-Erik och Margareta Lindgren besökte utställningen.

Under många år har vi kunnat följa Birgitta Robingers arbete med insamling av dockor från olika delar av världen, särskilt från Asien. Det har nu blivit en av Sveriges mest betydande samling teaterdockor.

Vi har varit på ett flertal besök i hennes och maken Christer's hem, först i Kullavik utanför Kungsbacka där den första samlingen tog sin början. Där fanns dockor från Sydostasien, Thailand, Indonesien och inte minst Burma, dockor som hon själv införskaffat där. Det som framförallt gjorde ett starkt intryck från början var all den kunskap som Birgitta har om dockorna, deras ursprung och bakgrund och inte minst varför man spelar dockteater av religiösa och sociala motiv. All denna kunskap finns samlad i böcker och anteckningar som Birgitta har i sitt hem.

Det blev flera besök i det hemmet med så gästfria värdar. Ett besök gjordes med John Roberts från England när han var här för att leda en dockmakarkurs. På väg från kursen till flygplatsen för hemresa var vi ute i god tid för ett besök hos Birgitta och hennes docksamling. Det blev till slut så att vi måste slita John därifrån för att han inte skulle missa planet.

Kinesiska dockor

Vi har också tagit del av olika utställningar med Birgitta och hennes dockor, både en stor utställning i Karlstad och en i Jönköping tillsammans med andra dockutställare. Samt hade vi nöjet att ha en mindre utställning hos oss på Picknickteatern i Högdalen med Birgitta och hennes dockor.

Birgitta reste tillsammans med Urban Wahlstedt till en dockteater i Kina på ett längre studiebesök. Efter det kom flera kinesiska dockor till samlingarna och inte minst ett fint gästspel av dockteatern från Kina med en föreställning som vi hade nöjet att avnjuta i Kungsbacka genom Birgittas försorg.

Så flyttade Birgitta och Christer från Kullavik till Oskar-

ström utanför Halmstad och där har nu dockorna fått en ny och förnäm plats. På entréplanet ligger Birgittas arbetsrum med vacker utsikt över trädgård och bygden runtom. Där finns dockor och där finns dockteaterlitteratur i en skön förening. Från hallen och en trappa ned så skrider man in i olika samlingar av dockor. Där nere finns små rum och krypin för dockor, en spännande resa till olika delar av Sydostasien och Kina.

En dag får vi höra att Birgitta skall ställa ut dockor på slottet i Halmstad, en magnifik byggnad från medeltiden. Där finner vi Birgitta mitt bland sina dockor från framförallt Kina. Stora magnifika marionetter som vi inte sett förut. Temat är "Kung Markatta" och där finns också dräkter som skall bäras av dansare i liknande historier som också spelas som dockteater. Men där är dockor från Burma och från Mali i Afrika samt dockor från Danmark som Birgitta köpt i samband med att hon var i Silkeborg med en utställning. Bland dockorna från Danmark märktes Pigge och Gnidde, Alice från *Alice i Underlandet* och andra.

Men det fanns framförallt flera exemplar av Kung Markatta, och när vi var där kom några barn som fick prova ett par olika Kung Markatta, svänga med staven eller öppna och sluta mun och ögon. Det var spännande, förstärk nog var och en.

Stort intresse

Birgitta arrangerar oerhört fina utställningar, det visar inte minst denna utställning på slottet i Halmstad. Denna gång har hon stått för alla texter och mottagning av publiken samt guidning. Det har kommit ett stort antal barngrupper på besök, förutom alla de vuxna som kommit med eller utan barn. Det har varit djupa och intressanta diskussioner och ett förbluffande stort intresse för de epos och den etik som ligger bakom dockspel i Asien och Afrika, berättar Birgitta.

Marianne Ljus & Dekor har varit behjälplig vid uppbyggnad av utställningen, framförallt den ståtliga röda kinesiska porten och stavdocksscenen med bananstammar. Affischen och alla utskick har Turistbyrån i Halmstad stått för.

Det är roligt att det visats ett stort intresse för Birgittas samling. Detta var ju bara en liten del av vad hon har, och bland dockorna som var med på utställningen på slottet fanns många som vi aldrig hade sett tidigare. Det finns alltså en stor och intressant dockteaterdocksamling och ett enormt kunnande hos Birgitta Robinger i Oskarström, något som många måste kunna få ta del av. Den möjligheten finns bland annat genom att Birgitta fått behålla allt material kring utställningen i Halmstad. På så vis kan hon erbjuda tänkbara arrangörer en liknande fin utställning någon annanstans.

Margareta och Karl-Erik Lindgren

Medeltidsveckan på Gotland

Sommartid är medeltid. Förra året var *Dockteatern* på medeltidsfest vid Skokloster. Där fanns det förstas dockteater.

I år besökte Charlotte Rosén medeltidsveckan i Visby, där hon minglade bland gycklare, eldslukare – och dockmakare!

Visby sjuder av medeltid i augusti varje år. Staden intas av gycklare, eldslukare, marknadsstånd och mycket mer. Första medeltidsveckan började för 22 år sedan. Sedan dess har folk hittat hit vecka 32 varje år. För Gotlands del har det betytt mycket att kunna förlänga turistsäsongen en vecka.

Visby blir magiskt med alla medeltidsklädda människor som fyller gränderna. Det finns marknadsstånd överallt, men den stora mötesplatsen är Botaniska trädgården. Utmed muren och havet på andra sidan trängs marknadsstånden med medeltidsmat och gästabud. Det säljs hantverk såsom smycken, medeltida kläder, keramik, pärlor, örter, svärd och mycket mer.

Längst ner mot västra muren stöter jag på ett stånd som skiljer sig från de övriga. Det är täckt med mycket tyg i olika färger. Jag sticker in huvudet och finner en man som målar en mask. Det hänger masker överallt. En del är stora och groteska, några mycket små så de bara täcker halva ansiktet eller enbart ögonen. Några är vackra, och andra ser läskiga ut.

- Jag är amerikan men flyttade till Italien i närheten av Venedig för att utbilda mig inom mask och dockteater, säger Tom Michel som numera bor på Öland.

Jag fortsätter förbi ett stånd med barnkläder då jag ser ett bord som också utmärker sig litet på marknaden. Där hänger små marionetter, det är Harlekin och Pierrot med sitt vitmålad ansikte. De är handgjorda små konstverk. På bordet står en hel rad med handdockor. Några är inköpta och föreställer mullvadar och igelkottar. Andra är handgjorda av försäljaren. Det är häxor, djävlar och förstas Kasper.

- Jag är den enda som säljer speldockor, berättar försäljaren för mig. Men folk är intresserade. Marionetterna säljer bra. Några köper dem som prydnad. En del kommer bara för att titta, och det händer att folk fotograferar och filmar dockorna. Det är främst häxorna som verkar fascinera besökarna. Det roliga är att det är alla åldrar och kön, säger jag och skrattar.

Min väninna från Tyskland är på besök, och hon är dockspelare. Anette spelar dockteater på sjukhus för barn. Här vid marknadsståndet improviserar hon med en liten marionettprinsessa till flöjtmusik. Folk stannar till och tittar i förbifarten.

Medeltidsveckan har inga officiella dockteaterföreställningar. Men dockorna finns som inslag i några barnteaterframträdanden om medeltiden. Det är mycket eldslukare och mysteriespel i ruinerna på kvällstid, och medeltidsmusiken ljuder överallt.

Avslutningskvällen var på Stortorget och där var mycket folk. Maskmakaren Tom Michel hade gjort en stor stavdocka som bars av tre personer, och alla njöt och jublade över konstverket.

Vem vet, nästa år kanske det blir föreställningar med enbart dockspel, för det var ju en vanlig underhållning på medeltiden.

Charlotte Rosén

En av Tom Michels dockor från ett tidigare evenemang.

SVEPET

notiser från när och fjärran

Dockteatern nu även på tjeckiska

I årets första nummer av *Dockteatern* presenterade vi Oskar Hejlls artikel om den världsberömda dockteaterkonstnären Neville Tranter, känd också hos oss från ett flertal gästspel här. Texten uppmärksammades av den tjeckiska dockteater-tidskriften *Loutkar*, som publicerar den i sitt senaste nummer. "Neville Tranter - perfekt manipulátor" blev det i vår medarbetare Blanka Kaplans översättning.

Den innehållsrika tidskriften har en kort resumé på engelska, och kan beställas från *loutkar @ divadlo.cs*. Eller också reser man till Prag och går in på den sympatiskt småskaliga teaterbokhandeln Prospero, alldeles i hjärtat av gamla stan. De flesta böckerna är på tjeckiska, men där finns också en liten men exklusiv avdelning dockteaterlitteratur, varav en del på engelska och tyska. På gården utanför bokhandeln slår man sig ner på det trivsamma caféet, och avnjuter ännu ett av stadens goda bakverk medan man bläddrar i sina nyförvärv.

Tittut inviger ny scen i USA

USAs första fasta scen för förskolebarn kommer att ligga mitt i svenskbygdens Minnesota. Den 4 oktober inviger The Childrens Theatre i Minneapolis sin nya scen Cargill Stage med att Dockteatern Tittut spelar 40 föreställningar av Ivar Arosenius *Kattresan*.

The Childrens Theatre är en av USAs mest välkända barnteatrar. I samband med teaterns 40-årsjubileum öppnar den en helt ny scen för barn mellan 2 och 5 år, en publikgrupp teatern aldrig tidigare spelat för.

Allt sedan The Childrens Theatre's konstnärlige ledare Peter C Brosius såg Tittuts föreställning *Den Vilda Bebin*, har han närt en önskan att skapa en teater för förskolebarn i USA. När det nu blir verklighet är det inte enbart Tittuts speciella teatermetod, som står som förebild. Cargill Stages scenrum byggs också upp exakt efter hur Tittuts fasta scen ser ut i Stockholm.

"I USA - ett av världens rikaste länder - saknas nästan helt barnteater av konstnärlig kvalitet för de allra minsta", säger Ing-Mari Tirén, konstnärlig ledare på Tittut. "Samarbetet mellan Tittut och Childrens Theatre ska fortsätta. Det blir utbyte av manus, gästspel och vi ska undervisa i hur man spelar på 'tittutska' för små barn. På sikt är det vår förhoppning att samarbetet ska inspirera andra teatrar i USA och bidra till att utveckla dockteatern som konstform."

Efter de 40 föreställningarna på The Childrens Theatre avslutar Tittut sin USA-resa med ett kort gästspel på Scandinavian House i New York.

Teaterfest i Tønsberg

Den 9 - 14 september var det figurteaterfest i Tønsberg, strax söder om Oslo och på västra sidan fjorden. Vård för kalaset var gruppen Katta I Sekken med dess konstnärliga ledare Anne Helgesen. Hon är tillika redaktör för norska Unimas eminenta tidskrift *Ånd i Hanske*, och dessutom disputerad figurteaterhistoriker (hennes avhandling presenterades i *Dockteatern* 4-2004).

Tønsbergsborna fägnades med en rad grupper och föreställningar. Katta själv spelade sin *Ariel*, efter en novell av Göran Tunström. Figurspelaren Knut Alfsen med musiker bjöd på "figurjazz". Mera röjigt blev det möjligen när teatergruppen Figuraturus släppte loss tillsammans med Elektronikbandet Casiokids. Från Sverige gästade Dockteaterverkstan med *Larssons Lager*. Och från Danmark kom Mediet og Masken med mimaren och dockspelaren Svend E. Kristensen.

Dockorna tycks ha intagit hela staden med gator och torg: det var föreställningar, teatersport och festivalkrog veckan lång. Bland hyllorna på stadens bibliotek tittade de fram, och i Norlis bokhandel firade de Barnas Figurteaterdag. Och på söndagen var de med vid en fredsgudstjänst med figurteaterspel i Domkyrkan. Alla som ville kunde delta i en figurteaterverkstad, och dramatikern Berit Engmann ledde ett seminarium på temat "Framtidens barn". Och hela arrangemanget avslutades med ett "Kreativt forum" med diskussion om figurteaterns möjligheter och framtid.

Åtminstone i Tønsberg lär den vara ljus - om Katta själv får välja.

Abellis hemma och borta

I sin till teater konverterade flyttbuss fortsätter Abellis Magiska Teater att erövra världen. Gruppen har redan gästspelat i ett tjugotal länder, och har ett mycket gott rykte även utomlands. Allt som oftast inbjuds teatern därför till diverse festivaler.

Men vad gör man när hemmapubliken kallar? Jo, man avbryter förstas sin pågående internationella turné och skyndar hem för att gästspela på Sergels torg i samband med Stockholms kulturfestival den 4 september.

- Teaterbussen besöker i vanliga fall platser där det inte är lika tätt mellan teaterlokalerna som i Stockholms innerstad, säger Anders Olsson, producent och dockspelare på Abellis. Stockholms kulturfestival är dessutom ett arrangemang som ger besökarna tillfälle att uppleva teaterformer som de normalt inte möter.

Efter framträdandet i Stockholm återupptogs turnerandet med bland annat framträdanden på en internationell dockteaterfestival i Brest, Vitryssland. Dit inbjuds endast grupper som något år vunnit festivalens första pris att framträda. Vem som vann förra årets pris behöver knappast påpekas: Abellis Ma-

giska Teater. Nu återkom gruppen med sin föreställning *Baba Jaga och den kloka Vasilisa*. Efter Brest går färden vidare till Kroatien och Slovenien med *Den förtrollade sparven*. Abellis turné på Balkan och i Vitryssland sponsras av Svenska Institutet.

Läcker spis på Läckös vis

Nej, det handlar inte om gourmetmiddagar, utan om en mer andlig spis.

Allt fler museer kryddar numera sina guidade visningar med mer eller mindre dramatiserade inslag. Det gäller förstås särskilt då visningarna vänder sig till barn.

På Läckö slott har man denna sommar haft inte bara sina traditionsenliga operaföreställningar. Varje dag har slottet också visats på olika sätt för barn i alla åldrar. Vandringar från gemak till fångelsehåla, eller besök hos "Fru Flora i trädgården" där man fått lukta och smaka på allt som växer i en slottsträdgård.

Nu har man också inrett en dockteater - Lilla Slottsteatern! Dockmakaren Tjåsa Gusfors fick uppdraget att designa den, och i ett av tornrummen hittade hon en gammal murad spis som hon med varlig hand inredde till dockteaterscen. Sedan skapade hon själva dockorna (ledade helfigursdockor som fördes av synliga spelare), medan Catarina Gnosspelius, årets operaregissör på Läckö, skrev manus. *Sagan om slottet* är en historia som med dockor och musik beskriver hur slottet byggdes, hur det kom att se ut som det gör idag, och lite om vilka som en gång har bott där. Slottets egna guider fick agera dockspelare.

Slottsteatrar finns det flera i landet - en äkta slottsdockteater är det nog bara Läckö som har. Åtminstone i spisen.

Dockteatern rättar

I vårt förra nummer (2-2005) publicerade vi Dockteaterförbundet Unima-Sveriges årsmötesprotokoll. Tyvärr råkade det bli fel på en namnuppgift. Till revisor valdes Lisa von Strokirch (jämte Agneta Götlind). Red. beklagar namnförväxlingen som skedde i förra numret.

Sagor i långa banor

Den gamla skolan i värländska Långban är på väg att bli ett centrum för kultur och konst: Långbans konstcenter. Det är Figurteaterkompaniets Pia Holmquist som driver projektet tillsammans med dockspelaren Hugo Catolino. (Se *Dockteatern* 1-2005).

Den 6 augusti ställde man till med stor sagofestival med H.C. Andersen som tema. Sju duktiga sagoberättare ställde upp och berättade. Efter sagorna kunde barnen arbeta i olika verkstäder: tillverka fågelmasker efter sagan om kejsarens näktergal, göra pärlarmband till prinsessan på ärten, fånga den fula ankungen, eller gjuta tennsoldater efter sagan om den ståndaktige tennsoldaten.

Tyvärr blev det ösregn hela festivaldagen. Nästan alla sagor fick flytta inomhus, men det fungerade bra tack vare skolhusets rymliga lokaler.

Två dockteaterföreställningar spelades också. Från Danmark kom Teater blå fugl och spelade *Tummelisa*. Skådespelaren Lina Gerhart berättade sagan genom sin rollfigur Jenny

Lind, som H.C. Andersen var mycket förälskad i. Värdepåret Holmquist / Catolino framförde *Den fula ankungen*, en föreställning producerad med hjälp av Ung kultur ProAros i Västerås.

Två utställningar ingick också i festivalen. Egil Torin Næshheim ställde ut akvareller, 25 olika originalillustrationer av *Näktergalen* och *De vilda svanarna*. Västeråskonstnären Unna Katz ställde ut sten- och glasskulpturer.

Festivalen genomfördes med stöd från Region Värmland, Länsstyrelsen i Värmland och Filipstads kommun

Det här första arrangemanget i Långbans konstcenter blev både välbesökt och uppskattat. Därför planerar man ny sago-festival nästa år med nytt tema. Välkomna då!

Marionetteatern hemma igen

Marionetteatern har varit på turné i Japan tillsammans med inte mindre än 18 andra europeiska barnteatertrupper. Med sig på resan hade man sin mycket uppskattade föreställning *Kan du vissla Johanna*. Tokyo och Okinawa var några av platserna som besöktes.

Marionetteaterns reseskildring hann inte komma med i detta nummer av *Dockteatern*. I stället finns den att läsa på UNIMA-Sveriges hemsida www.unima.se. Fina bilder finns det också!

Inger Jalmert-Moritz lämnar Långa Näsan

Ingen egen scen. Ingen egen ensemble. Ingen egen producent. Situationen för Dockteatern Långa Näsan vid Stockholms stadsteater har - enligt dess konstnärliga ledare sedan starten, Inger Jalmert-Moritz - nu blivit sådan att hon väljer att lämna sitt uppdrag. Jalmert-Moritz går i pension till sommaren 2006, men väljer alltså att efter uppgörelse med Stadsteatern sluta ett halvår tidigare. Det betyder att hennes uppsättning av *Lilla Asmodeus* nu under hösten blir hennes sista regiuppdrag som konstnärlig ledare för Långa Näsan.

Redan i samband med Marionetteaterns inflyttning under Stadsteatern var Inger Jalmert-Moritz kritisk till denna konstruktion: "Antingen det blir Marionetteatern som överlever eller Långa Näsan eller en helt ny teater uppstår ur de två gamla, så förlorar dockteaterkonsten en scen", skrev hon då i ett brev till teaterns styrelse. Också nu hävdar hon att Stadsteaterns ekonomi inte tillåter några planer på att även i framtiden ha två dockteatrar i huset.

Stadsteaterns chef, Benny Fredriksson, är inte lika kategorisk på den punkten. Han uppger att han givit Marionetteatern och Långa Näsan i uppdrag att under hösten föra diskussioner kring hur den framtida relationen ska se ut. Det betyder, enligt Fredriksson, inte nödvändigtvis att teatrarna ska slås ihop. Han utesluter i dagsläget inte något alternativ, vare sig en eller fortsatt två dockteatrar, samtidigt som han betonar att han heller inte på stående fot kan göra några konkreta utfästelser. Ambitionen att det även i fortsättningen ska spelas dockteater på Stadsteatern är hur som helst entydig, och i detta säger han sig också ha styrelsens fulla stöd. "Dockteaterkunskapen ska finnas kvar på teatern", menar han, och uttrycker sin stora respekt för Inger Jalmert-Moritz insatser som konstnärlig ledare och regissör.

KALENDARIE

Frölunda kulturhus, Västra Frölunda

Kortkurs för förskollärare - skuggteaterfigurer

Lär dig att måla färgade skuggfigurer på plast under ledning av förskollärare Malla Täckholm. Hon utgår från en idé där man väljer ut figurer från barnteckningar. De färdiga figurerna kan sedan användas i en skuggteaterföreställning.

Följande moment ingår:

- Introduktion: skuggteater som konstform
- genomgång av arbetssätt och material
- figurtillverkning och montering

Verkstan, onsdagarna 9/11, 16/11 och 30/11, kl 18 – 20; liten paus ingår.

Avgift 150 kr. Materialkostnad tillkommer.

Info via e-post: annette.cegrell-skold@frolunda.goteborg.se eller tel 031-366 27 28

Gästspel av Dockteatern Tittut:

Flyg med mig Tummelisa!

Lilla Salen, entré 45 kr. 2-6 år. Ca 40 min

Sön 25/9 kl 13 & 15, mån 26/9 kl 9.30 & 10.30 och tis 27/9 kl 9.30 & 10.30

Samtal kring *Tummelisa* - samma saga, två tolkningar

Tummelisa är en älskad saga av H C Andersen. Dockteatern Tittut från Stockholm och Dockteater Buratino, som spelar Tummelisa och andra H C Andersens sagor på egen scen i Göteborg, berättar om det konstnärliga arbetet med föreställningarna.

Inledning och samtalsledare: Annette Cegrell-Sköld, Figur & Dockteatercentrum Frölunda Kulturhus.

Medverkande: Annika Arnell och David Melin, dockspelare Dockteatern Tittut

Natalia och Alf Mouwitz, Dockteater Buratino .

Entré 50:- Liten förfriskning ingår.

Mån 26 /9 kl 18.30

Modellteaterverkstad – barn och vuxna tillsammans

H C Andersen hittade på pjäser och gjorde små modellteatrar.

Med inspiration av detta vill vi erbjuda att vuxna och barn att arbeta tillsammans med att tillverka en miniteater och figurer till en kort sagopjäsa. Ni spelar upp pjäsen och föreställningen blir videofilmad. Senare under hösten blir det utställning och filmpremiär!

För- eller eftermiddagsgrupp. Varje grupp träffas 5 gånger
Arbete med teater och figurer söndagarna 25/9, 2/10 och 9/10

Videofilmning av pjäserna söndag 16/10 och / eller 23/10

Datum för filmpremiär meddelas senare.

Dockteaterpedagog Annette Cegrell-Sköld och teaterskrådare Elisabeth Wallmon.

Film & videoanimering: Gunilla Gränsbo.

Lokal: Verkstan

Kostnad 300 kr per teater; inkluderar en ansvarig vuxen där efter 50 kr / deltagare, max 4 deltagare / teater.

Basmaterial ingår + ev. komplettering med eget material.

Anmälan: 031-366 27 25

Information via e-post: annette.cegrell-skold@frolunda.goteborg.se eller tel: 031- 366 27 28

Medarr: Studieförbundet Vuxenskolan

Amatörföreställning:

Endast honom tillkommer äran!

Ett collage med amatörer inom figur & dockteater om H C Andersens liv. Skådespel, figurer skuggor och efterföljande kaffekalas för liten publik.

Medv. Kenneth Brudal, Eva Stenlund, Malla Täckholm, Erik Wallmon, Annika Wänström. Manus Eva Selander.

Regi Annette Cegrell-Sköld.

Medarr: Studieförbundet Vuxenskolan

Verkstan, entré 40:- inkl kaffekalas. Ca 80 minuter

Lördag 24/9 kl 15.00, lör 1 okt kl 13 och 15 och lör 8 okt kl 13 och 15.

Info och biljetter 031 - 366 27 25

Inspiration och idéutbyte

i samarbete med UNIMA-Sverige

Utbytesträffen vänder sig till pedagoger, lärare m.fl som arbetar med eller vill arbeta med figur- och dockteater inom förskola och skolans lågstadium, eller inom öppna verksamheter som vänder sig till barn och vuxna tillsammans.

Målsättningen är att delge bra idéer och arbetssätt som fungerar, och att få flera idéer med sig tillbaka.

Under två intensiva arbetsdagar planeras ca 5 workshops eller presentationer, visning av Dockteaterbiblioteket, praktiskt arbete, tid för diskussion osv.

Tid: tisdag 24 och onsdag 25 januari 2006

Plats: Frölunda kulturhus, Göteborg

För information och anmälan kontakta:

Dockteaterpedagog Annette Cegrell-Sköld

Figur & Dockteatercentrum

Frölunda Kulturhus, Box 63

421 21 Västra Frölunda

E-post: annette.cegrell-skold@frolunda.goteborg.se

Tel: 031 – 366 27 28

Välkommen!

***

Teater Skata och Gripes modellteatermuseum, Nyköping

PREMIÄR!

Esperanza

efter en bok av Jakob Wegelius

Om en annorlunda pojkes färd på enhjuling genom natten, letande efter sin spårlöst försvunne vän ...

Manus, figurer, scenografi, musik: Jakob Wegelius; dockspelare: Karin Fichtelius och Bissa Abelli

Från 7 år

Premiär på Gripemuseet, lördag 1 oktober kl. 14.00 och 18.00

Turné i Sörmland hösten -06.

Info: 0155 - 24 89 07

Bilj: 0155 - 24 89 88

* * *

Marionetteatern, Stockholm

Kan du vissla Johanna

Spelas under hösten i Stockholms förorter som en del av Stockholms stadsteaters ytterstadsturné. Spelperioden inleds i Husby Gård (19/9-7/10) och fortsätter sedan på Stockholms stadsteater Skärholmen (24-28/10 och 7-11/11).

* * *

Dockteaterhuset, Wadköping / Örebro

Alla föreställningar (där inget annat anges) på Dockteaterhuset i Wadköping / Örebro, söndagar kl. 15.00.

Persikopojken (efter en japansk folksaga): spelas den 11 och 18 september.

Den fula ankungen spelas den 26 september.

PREMIÄR!

2 oktober är det premiär på *Banjo och Trio i människobyn*

Dockspelare: Jasmina Bajric och Sabina Jabor. Fr. 4 år.

Övrigt i oktober:

Vanten spelas 9 oktober

Bakgårdsbarn : gästspel fredag 14 oktober av Pygméteatern. OBS! Spelas på Teaterladan i Wadköping, kl. 10.00 och 15.00

Sagan om kastanjeträdet spelas 23 oktober.

Dockteaterkurs

Välkommen till Dockteaterhuset söndag 4 september: info om dockteaterkurs. Själva kursen startar söndag 23 oktober kl. 10 - 14. Dockmakare Evelyn Savert-Liedström leder kursen.

Info om föreställningar och kurs, samt biljetter: 019 - 32 33 20

Picknickteatern, Högdalen / Stockholm

Kommer strax

Sara, som fått en ny cykel, letar efter sin katt Murre för att han skall med på en cykeltur.

Nypremiär mitten av september på Picknickteaterns hem-mascen i Högdalen.

Doglas och Ballongen

I en dröm reser Doglas med ballongen till sin pappas hemland.

Spelas i oktober.

Senare i höst spelas även *Asken Yggdrasil*

Gästspel av och med Lisa Björkström och *Kejsarens nya kläder*.

Se separat annons nedan!

Info och biljetter: 08 - 647 61 48

Lisa Björkström/Dockteaterkollektivet

PREMIÄR!

Kejsarens nya kläder

Nyskriven dramatisering av HC Andersens klassiska saga om hur makt och fåfänga kan göra folk blinda och hur lätt vi blir ja-sägare, men också om att vi ska tro på våra egna upplevelser.

Dock- och skuggspelsföreställning för barn 6-9 år.

Dockor och scenografi: Lisa Björkström; manus: Agneta Ginsburg; regi: Juan Rodriguez; musik: Nils Personne

Premiären planerad till slutet av oktober. Spelas på Picknickteatern i Högdalen, Stockholm.

Info: 070-202 99 01

* * *

Dockteatern Tittut, Stockholm

PREMIÄR!

Flyg med mig, Tummelisa !

av Christer Dahl, fritt efter HC Andersen

Regi: Christer Dahl; Musik: Leif Hultquist; Scenografi & kostym: Catharina Stangenberg;

Dockor: Lisa Kjellgren; Dockspelare: Annika Arnell och David Melin

Tummelisa föds i en blomma. Hon har förmågan att framkalla mystik och skönhet i allt hon ser och hör - hur fult eller sorgligt det än må vara. Alla vill ha henne och hennes förmåga. Sopranen vill sälja henne till Mullvaden längst ner i mörka hålan. Paddan vill ge henne till sin son djupt nere i gyttjan. Men själv vill Tummelisa flyga bort med Svalan - fast hon inte har några vingar...

Premiär lördag 10 september 2005

Spelperiod: hösten 2005, våren 2006

Åldersgrupp: 2 - 9 år

Under hösten spelas också:

Dansrättan - eller Hemligheten i teaterförrådet

Åldersgrupp: 2 – 7 år

Mera musik, Pappa !

Åldersgrupp: 2 – 10 år samt vuxna

Lilla Tiger och Lilla Björn

Åldersgrupp: 2 – 7 år

Längel och hästen Blå

Åldersgrupp: 2 – 9 år

Gästspel och teaterinvigning i USA:

Den 4 oktober inviger The Childrens Theatre i Minneapolis sin nya scen Cargill Stage med att Tittut spelar 40 föreställningar av Ivar Arosenius *Kattresan*. Därefter gästspel på Scandinavian House i New York.

Info och biljetter: 08-720 75 99

* * *

Teater Dur & Moll, Stockholm

PREMIÄR!

Kristin

Hon är ung och fattig när hon tar sitt bylte och förväntansfull stiger på tåget till Hufvudstaden...

Teaterns förra succé, Aline på berget (om 1700-talet), följs nu upp med en berättelse från 1800-talets Stockholm – där prålig prakt blandas med fattiga tiggare.

Spelas på Stockholms minsta (?) teater: 20 platser i salongen! I ett av Fjällgatans äldsta 1700-talshus.

Manus: Sven-Olof Persson; regi: Lars Wester & Birgitta Bergman; scenografi och mask: Gen Hedberg; musikarr.: Per-Anders Helgesson. I rollerna: Gen Hedberg.

Info och biljetter: 08 – 640 84 64

* * *

Dockteatern Långa Näsan / Stockholms stadsteater

PREMIÄR !

Lilla Asmodeus

efter en bok av Ulf Stark och Anna Höglund

Lilla Asmodeus är inte som de andra ungarna i Underjorden. Aldrig bråkar han, pruttar eller kastar glöd. Mörkrets Härs-kare och Eldarnas Mästare är missnöjd med sin snälle son. Asmodeus sätts på prov. För att visa att han är en riktig satunge måste han lura en människa att ge bort sin själ...

Ett bubblande dock-myller av smådjävlar, människobarn, Fan och hans mostrar!

För barn 6-10 år

Premiär 24 september på Bryggan

Regi och dramatisering: Inger Jalmert-Moritz

Scenografi, dock- och maskdesign samt kostym: Nils Moritz

Ljus: Patrik Bogårdh

Musik och ljudeffekter: Bengt Ernryd

Dockspelare: Ingall Ellung, Carina Rosén, Kay Tinbäck du Rées, Jenny Bjärkstедt, Nils Moritz

* * *

Towans dockteater, Visby

I sagorummet på Almedalsbiblioteket i Visby bjuds på två spännande sagopjäser medan stjärnhimlen glimmar:

Nalle Puh och hans vänner

Speldagar sep: 26, 27; okt: 4, 10, 11, 17, 18; nov: 7, 8; kl. 9.00 och 10.30

Samt söndag 9 oktober kl. 13.00 och 14.00 (familjeförest.)

En ovanlig julafton

Speldagar nov: 21, 22, 28, 29; dec: 5, 6, 12, 19, 20; kl. 9.00 och 10.30 (OBS! 20 dec. end. 10.30)

Samt söndag 11 dec. kl. 13.00 och 14.00 (familjeförest.).

Info och biljetter: 0498 – 29 90 47 eller 29 90 70

* * *

Harry och Morris

Teater Spektaklet, Uppsala

Höstens program:

Gustav och lådan (2-4 år)

Pompe (2-4 år)

Guldlock och de tre Björnarna (2-4 år)

Prinsen som hade åsneöron (4-10 år)

Harry och Morris kommer tillbaka (2-4 år).

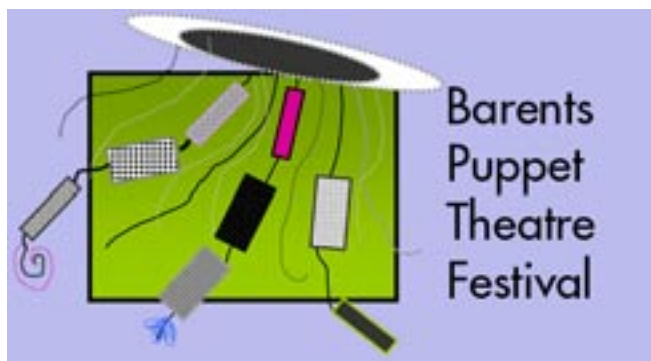
Spektaklet spelar både på hemmascenen Den Lilla Teatern i Uppsala, och på turné i bl.a. Västra Götaland, Östergötland och Dalarna.

Info 018 – 12 62 01

FESTIVALER!

Festivalsidan domineras den här gången av två spännande festivaler. I oktober far vi norrut, nästan så långt det går, till Kalix och den femte upplagan av Barentregionens Dockteaterfestival och i november styr vi kosan åt sydväst till Silkeborg på Jylland och den 17:e (om vi har räknat rätt) Festival of Wonder. Flera andra festivaler äger också rum under hösten, men information om dem hade vi med redan i förra numret.

Denna festival är relativt okänd i Sydsverige, men har i fyra år samlat grupper från de norra delarna av Skandinavien och Ryssland. Både amatörgrupper och professionella samlas i något av de deltagande länderna. Förra året möttes man i Finland och i år är det Sveriges tur att vara värdland.

Medverkande grupper bl.a.:

Från Sverige:

Teater Månstjärnan, Djupisar, Näsissarna, Teater Allena, Mastiqum, Abellis Magiska Teater.

Från Norge:

Katta i Sekken

Från Finland:

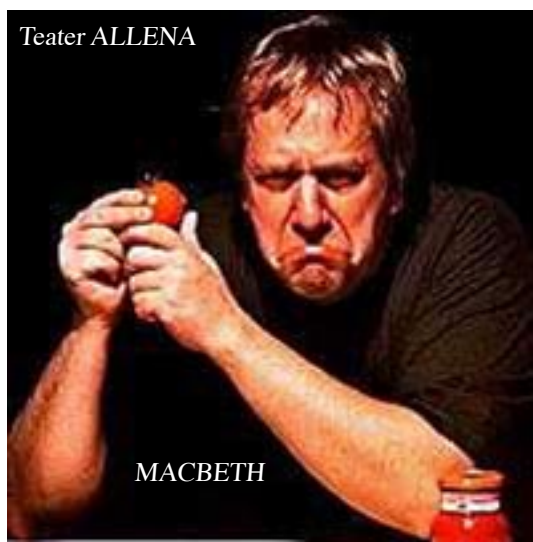
Keminmaahinen, Matkalaukkuteatteri, Akseli Klonk

Från Ryssland:

Murmansk länsteater, Statliga dockteatern i Karelen, Arkhangelsk läns teater

Dessutom work-shop i skuggspel samt berättarseminarium med *Lasse Åkerlund (Teater Allena)*, som även håller en föreläsning på engelska: "How I use objects in my stories".

Mer info på www.dockteater.com

Festival of Wonder i danska Silkeborg är en festival som alltid bjuder på spännande föreställningar och seminarier. Årets upplaga utgör inget undantag. Här möter vi gamla bekanta som Neville Tranter från Stuffed Puppet och den skicklige marionettisten Alex Jørgensen med mr. Barti, men också flera mindre kända grupper dyker upp.

Eftersom vi vet att Ulla Dengsøe har näsa för att hitta det bästa, så känner vi på oss att även denna festival kommer att bli en av årets höjdpunkter. Tyvärr är inte Sverige representerat den här gången, men intressanta grupper från Frankrike, Spanien, Italien, Israel och Tjeckien står på programmet. Samt naturligtvis massor av danska grupper. 75 föreställningar av 23 grupper på fyra dagar! Hur skall man kunna välja?

Dessutom föreläsningar, workshops, film och utställningar i mängder.

Vill du veta mer om denna "festivalpärla" så finns det en mycket informativ hemsida på www.dockteaterfestival.dk

* * *

DOCKTEATERFESTIVAL i HÖGDALEN med Dockteaterkollektivet, Picknickteatern och Dockteater Svarta Katten 12 - 13 november på Picknickteatern.

Medverkande föreställningar:

Lördag:

Doglas och Ballongen, Picknickteatern
Sagan om lilla bord, Lisa Björkström
Getarpojken, Miriam Castillo-Eidem
En dag i solen, Dockteater Extravaganza
Sagan om Sigurd Fafnersbane, Hamask

Söndag:

Kejsarens nya kläder (Världspremiär!), Lisa Björkström
International Kung Fu, Dockteater Extravaganza
Rymdhunden Lajka, Erik Häger och Pavel Kassius
Katter, Dockteater Svarta Katten

Ur *Vampyria* med spanska Teatro Corsario, som visas i Silkeborg 10-13 nov.

TIDNINGAR FOLDRAR REKLAMTRYCK VYKORT BROSCHYER 4-FÄRGSTRYCK ORIGINAL & REPRO

ÖKA TRYCKET!

För oss är några saker viktigare än andra. Vi levererar produkter med bästa kvalitet, i rätt tid och till uppgjort pris. Det är en hederssak.

Låt oss räkna på ditt nästa jobb.

VÅRA FÖDELAR

- PRIS
- KVALITÉ
- SERVICE

 Agraphica

VARVSALLÉN 1 • BOX 70, 871 22 HÄRNÖSAND • TEL 0611-229 20 • FAX 0611-229 08 • E-MAIL: INFO@AGRAPHICA.SE • WWW.AGRAPHICA.SE